

Na Letasi nigna a Pol vanira na komi Tinoni Kiloau i Rom

Na Titiono Eigna Na Letasi Iaani

Na mane vetula a Pol ke risoa na letasi iaani. Imanea na tinoni Jiu mi kori vido ke mathangani, imanea ke vaparara na komi tinoni kena vaututunia Jisas. Keana kori vido imanea ke taveti vano i Damaskus sina maghavu, a Jisas ke tate vania mi manea ke vaututunia me leghua. Leghugna iangeni a God ke vetula imanea eigna keda titiono na Rorongo ke Toke tadia na komi tinoni kena boi Jiu. Imanea ke risoa salaghe tolu na letasi ke mono kori Rorongo ke Toke.

Kori vido a Pol ke risoa na letasi iaani, Rom na pukuni naghoi meleha kori maramagna. Pol ke boi jufu mua i Rom kori vido ke risoa na letasi iaani, keana imanea ke toatogha keda vano ngengeni. Imanea ke magnahaghinia na komi tinoni kena vaututuni i Rom kedana adoa toetoke nigna na velepuhi gi e jufu itadia.

Pol ke vagovua nigna na agutu bali titiono na Rorongo ke Toke tadia na komi tinoni kena boi Jiu kena mono tadia na komi meleha etagna i Rom. Mi imanea ke magnahaghinia keda vano tadia na komi meleha pakagna i Rom me laba kori provins i Spen. Pol ke toatogha keda kidi atu reghira na komi tinoni kena vaututuni i Rom, gi e taveti vano i Spen.

Kori vido a Pol ke risoa na letasi iaani, na komi tinoni Jiu ma na komi tinoni kena boi Jiu kena boi mono haidu toetoke, ma Pol ke magnahaghinira kedana mono haidu kori soleana. Na vunegna iangeni imanea ke titiono aua a God ke vahavira na komi tinoni gougovu, na komi tinoni Jiu ma na komi tinoni kena boi Jiu. Ma God ke vahavira, boi eigna kena leghua na komi vetula kari eigna vamua kena vaututunia a Jisas Krai. Ma na vunegna a God ke vahavira gougovu, imarea kedana veidothovighi mena sakai mono haidu kori soleana.

Kori letasi iaani a Pol ke magnahaghinia mua keda velepuhira na komi tinoni kena vaututuni eigna na puhi ke jino kedana leghua bali vatotogo a God. Imanea ke velera eigna kedana leghua mara puhi kori gaumane, mena volia na takis, mena dothovira arahai ke boi heta nidia na vaututuni.

Na komi fata ke nagho kori letasi iaani:

A Pol na mane vetula bali titionoa na Rorongo ke Toke (1:1-17)

Na komi tinoni gougovu kena koakoa (1:18-3:20)

Na vaututuni tagna a Jisas vamua ke vajinoa na tinoni kori matagna a God (3:21-4:25)

Na havi mathangani duagna a Jisas Krai (5:1-8:39)

A God ke vahira na komi tinoni Jiu, kari ena siriuhaghinia a Jisas (9:1-11:36)

Na havi ke jino ke vatotogo a God (12:1-15:13)

A Pol ke magnahaghinia keda vano i Rom (15:14-16:27)

¹ Inau a Pol, na mane agutu nigna Jisas Kraiss, ku risoa na letasi iaani. A God ke kilou eigna kuda na mane vetula, me vahiu eigna kuda titiono aua nigna na Rorongon ke Toke.

² Na Rorongon ke Toke iaani, a God ke taluhaghorea ghohi i hau tadia na komi hava kena risoa mara na profet tadia na komi Riorison ke Tabu. ³ Na Rorongon ke Toke iaani eigna a Jisas, a Dathegna a God. Imanea na tinoni me havi mai kori vikegna a King Deved. ⁴ Ma Jisas Kraiss, nida a Lod, imanea a pukuni Dathegna God. A God ke pukuni tatelia iaani kori vido ke vasokaraghini tabirua kori thehe tagna na mana nigna na Tarunga ke Tabu. ⁵ Na vunegna na hava a Kraiss ke eia vaniu, a God ke vahiu eigna kuda na mane vetula. A God ke eia iaani eigna kedana vaututunia mena leghua mena maimanihihia na komi tinoni ivei mi vei. ⁶ Ighamu na komi tinoni koti vaututuni i Rom, a God ke vahighamu mua eigna kotida na komi tinoni nigna a Jisas Kraiss.

⁷ Na letasi iaani, inau ku risoa atua itamiu ghamu gougovu koti vaututuni i Rom. A God ke pukuni dothovighamu me vahighamu eigna kotida nigna na komi tinoni.

Inau ku tarai gi a God a Tamada ma Jisas Kraiss, nida a Lod, koroda vatokeghamu moro hatheghamu eigna kotida mono kori soleana.

A Pol ke Magnahaghinia keda Vano Reghira na komi Tinoni Kiloau i Rom

⁸ Ke nagho, inau ku magnahaghinia kuda veleghamu na rorongogna nimiu na vaututuni tagna a Kraiss ke jufu ghohi tadia sethe na meleha

kori maramagna. Na vunegna iangeni, inau ku veletokea a God eimiu ighamu gougovu kori ahagna a Jisas Krais. ⁹ Inau ku agutu vania a God kori hetagu gougovu bali titiono aua na Rorongo ke Toke eigna a Dathegna. Ma a God ke adoa inau ku toghaghamu hahali ¹⁰ kori vido ku tarai itagna. Inau ku tarai kaea a God hahali gi keda lubatiu eigna kuda atu reghighamu. ¹¹ Inau ku magnahaghinia puala kuda atu reghighamu eigna kuda hatheghamu tagna na hava ke heu mai na Tarunga ke Tabu bali vaheta mua nimiu na vaututuni. ¹² Inau ku magnahaghinighita katida veihatheghi kori nida na vaututuni. Nigua na vaututuni keda vahetaghamu ma nimiu na vautututuni keda vahetau inau.

¹³ Ara kulagu kiloau, inau ku magnahaghinighamu kotida adoa, sethe na maghavu ku toatogha kuda atu reghighamu, kari e vahotha puala eigna turughu i hau me jufu ikeagaieni kekeha fata ke vasotou. Inau ku magnahaghinia kuda atu itamiu eigna kuda hathera na komi tinoni kena boi Jiu ngengeni eigna kedana vaututuni, vaghagna ku eia ghohi tadia sethe na meleha. ¹⁴ A God ke heu na agutu iaani bali titiono na Rorongo ke Toke tadia na komi tinoni gougovu. Inau kuda titiono tadia arahai kena adoa haghore Grik mi tadia arahai mua kena boi adoa haghore Grik. Inau kuda titiono tadia arahai kena sikolu toetoke mi tadia arahai mua kena boi sikolu toetoke. ¹⁵ Na vunegna a God ke heu na agutu iaani, inau ku magnahaghinia puala kuda titiono aua na Rorongo ke Toke itamiu ghamu koti mono i Rom.

Na Managna na Rorongo ke Toke

¹⁶ Inau ku bosu maomamo na titionoagna na Rorongo ke Toke eigna a Krai. Eigna na Rorongo ke Toke na mana nigna a God bali vahavira arahai kena vaututunia. Na komi tinoni Jiu kena kidi rongovia na Rorongo ke Toke iaani gi na komi tinoni kena boi Jiu. ¹⁷ Na Rorongo ke Toke ke tateli aua itada na puhi ke eia a God bali vajinoghita kori matagna. Ma na puhi iangeni ke turughu kori vaututuni me govu kori vaututuni, vaghagna vamua iaani kena risoa tadia na komi Rioriso ke Tabu, “Arahai kena jino kori matagna a God eigna kena vaututunia, imarea iraani kedana hatia na havi ke tutuni.”*

A God ke Dikatagna eigna na Koakoa

¹⁸ A God ke mono i popo ke tateli aua imanea ke dikatagna eigna na koakoa ma na komi puhi ke dika kena eia na komi tinoni. Imarea kena sokara pungusia na hava ke tutuni eigna a God kori eiagna na komi fata ke dika. ¹⁹ A God ke dikatagna eigna imarea tangomana kedana adoa na hava ke tutuni eigna imanea, eigna a God ghehegna ke tateli aua vanira. ²⁰ Turughu kori vido a God ke vavuha na maramagna, na komi tinoni kena reghia na maaloa ma na thepa ma na komi fata gougovu ke vavuhara. Nigna na mana ma na puhigna a God kati boi tangomana na reghiagna. Kari na komi fata ke vavuhara a God kena tateli aua nigna na mana ma na puhigna, me teo ahai ke tangomana na veleagna ke boi adoa a God.

* **1:17** Habakuk 2:4

²¹ E tutuni, imarea kena adoa a God kari ena boi maimanihihia ba veletokea. Imarea ke sethe nidia na toatogha mee eigna a God, ma na ghaghanadia ke mono kori puni. Imarea kena boi tangomana na thaothadoghagna na hava ke tutuni eigna a God. ²² Imarea kena velea kena thaothadogha keana imarea kena mee vamua. ²³ Imarea kena taveti sania na pukuni God ke haluhadi ke teo na govugna, mena tarai tadia na komi ngunguju kena kajura. Na dodorodia na komi ngunguju ke vaghagna na komi tinoni, ma na komi manu, ma na komi poli, ma na komi fata kaukagu.

²⁴ Na vunegna kena taveti sania a God, imanea ke lubatira eigna kedana leghua nidia na toatogha. Imarea kena eia na hava kena magnahaghinia vamua, ma na nidia na toatogha ke dika ke batura mena eia na komi puhi ke dika puala kori tonodia. ²⁵ Imarea kena bosi magnahaghinia na vaututuniagna na hava ke tutuni eigna God, mena vaututunia vamua na komi fata ke piapilau. Imarea kena maimanihihia na komi fata a God ke vavuhara, kari ena boi maimanihihia a God ke vavuhara na komi fata gougovu. Keana imanea vamua ke naba na kilothabagna hahalia. Amen.

²⁶ Na vunegna kena boi maimanihihia, a God ke lubatira eigna kedana leghua nidia na toatogha ke dika puala. Vaghagna iaani, na koi vaivine kena boi magnahaghinia kedana nere duadia mara mane, kari ena magnahaghinia kedana nere duadia na koi vaivine vamua. ²⁷ Mi mara na mane kena bosi magnahaghinia kedana

nere duadia na koi vaivine, kari ena mamagna puala tadia na komi mane vamua. Imarea kena eia na komi puhi ke dika varihotaghidia ma na papara ke padara. Na papara iangeni na voligna na komi fata ke dika kena eia.

²⁸ Na vunegna kena togha na adoagna a God boi na fata ke nagho, a God ke lubatira eigna kedana leghua vamua nidia na komi toatogha ke dika puala. Mena eia na komi fata ke boi jino na eiagna. ²⁹ Imarea ke vonungira na komi koakoa ma na komi thagi fata ke dika: na gumao, na thevuioka tadia arahai tavogha, na tahotha, na vathehe tinoni, na rihu haohaghore, na piapilau, na vadiadikalaragna na komi tinoni, ma na titiono popoloragna. ³⁰ Imarea kena titiono diadikalara arahai tavogha mena thevuioka tagna God. Imarea kena boi ghaghana bohera arahai tavogha, mena tautalunagho, mena titiono vahaihadira ghehedia. Imarea kena toatogha na komi puhi mathangani bali eia na hava ke dika, mena boi leghua na haghoredia ara tamadia mara idodia. ³¹ Imarea kena eia na hava ke mee, mena boi eia na hava kena taluhaghorea, mena boi dothovira ba rarovira arahai tavogha. ³² Imarea kena adoa na voligna a God keda hera na komi tinoni kena eia na komi puhi ke dika iraani, na thehe ke teo na govugna. Keana imarea kena talu eia na komi fata iraani, mena totogo eidia arahai tavogha kena eia mua.

2

Na Fate nigna a God ke Jino tadia na komi Tinoni Gougovu

¹ Da kekeha itamiu kena ghaghana arahai kena eia na komi fata ke dika irangeni kena dika puala me naba a God keda vaparara. Kari ighamu huju oti dika vaghagna iangeni mua, me vahothahaghinighamu na veleagna iangeni e boi tutuni. Kori vido ko fatea ahai tavogha, na fate ko eia iangeni, ighoe ko eia mua itamua ghehemu. Eigna ighoe huju o eia na komi fata ke dika ke eia imanea ko fatea. ² Ighita kati adoa na fate ke eia a God ke jino kori vido ke fatera na komi tinoni kena eia na komi fata ke dika vaghagna irangeni. ³ Ehava? Ighamu koti toatogha a God keda fatera me vaparara na komi tinoni tavogha eigna na komi fata ke dika kena eia, kari imanea teo keda fateghamu me vaparaghamu kori vido koti eia mua na komi fata ke dika? ⁴ A God ke dothovighamu me boi saisami na dikatagna itamiu kori vido ke pitughamu eigna kotida tughua na puhimiu. Keana kori ghaghanamiu, na dotho nigina a God vanighamu na hai fata vamua. Ehava? Ighamu oti boi adoa mua na vunegna a God ke dothovighamu? Imanea ke dothovighamu eigna ke magnahaghinighamu kotida tughua na havimiu ke koakoa.

⁵ Keana ighamu koti leghua vamua nimiu na vanohehe ghehemiu moti boi magnahaghinia kotida tughura na komi puhimiu ke dika. Na puhi koti eia iaani ke vahutua vano mua na papara a God keda eia vanighamu kori maghavu imanea keda tateli aua na dikatagna. Kori vido iangeni na komi tinoni gougovu kedana adoa na fate a God ke eia ke jino. ⁶ A God keda

fatera na komi tinoni leghuagna na komi fata kena eia. ⁷ Imanea keda hera na havi ke teo na govugna tadia arahai kena sokara ngasi kori eiagna na hava ke jino. Na vunegna imarea kena magnahaghinia a God keda ghaghana bohera me veletokera me hera na havi, imarea kena mono jino. ⁸ Keana a God keda pukuni vaparara arahai kena toatoghara ghehedia vamua, mena bosu magnahaghinia na vaututuniagna na hava ke tutuni mena leghua na komi puhi ke dika. ⁹ Imanea keda hera na komi vahotha ma na papara tadia na komi tinoni kena ei hahalia na komi fata ke dika. A God keda eia iaani tadia na komi tinoni Jiu ma na komi tinoni kena boi Jiu. ¹⁰ Keana tadia na komi tinoni gougovu kena eia na komi fata ke toke, a God keda vahaihadira na ahadia me ghaghana bohera me hera na soleana. A God keda eia iaani tadia na komi tinoni Jiu ma na komi tinoni kena boi Jiu. ¹¹ Eigna kori matagna God, na komi tinoni gougovu kena nanaba vamua.

¹² Tadia na komi tinoni kena boi Jiu, a God ke boi hera na komi vetula nigna a Moses. Toke keda vaghagna iangeni, imanea keda vetulara vano kori meleha papara kori vido kena eia na koakoa. Ma God keda vetulara vano mua na komi tinoni Jiu kena koakoa kori meleha papara, eigna imanea ke hera na komi vetula nigna a Moses. ¹³ A God keda vele aua na komi tinoni kena jino kori matagna, arahai vamua kena leghua na komi vetula gougovu nigna a Moses, boi arahai kena adora vamua. ¹⁴ Toke na komi tinoni kena boi Jiu kena boi hatia na komi vetula, kori vido kekeha itadia kena leghua na

ghaghanadia ghehedia, imarea kena leghua na hava ke mono tadia na komi vetula. Kori vido kena eia iangeni imarea kena tateli aua kena adoa na hava ke jino ma na hava ke boi jino. ¹⁵ Imarea kena tateli aua itada na komi vetula ke mono kori hehedia eigna na ghaghanadia ke velera na hava kena eia na fata ke dika ba na fata ke jino. ¹⁶ Na Rorongo ke Toke inau ku titiono ke vele aua a God keda fatera me vaparara na komi tinoni kena koakoa. Imanea keda eia kori vido keda hea na mana a Jisas Krai bali fatera na komi tinoni eigna na komi fata ke dika ke mono polo kori havidia.

Mara Jiu kena Boi Leghua na komi Vetula nigna Moses

¹⁷ Itamiu ighamu na komi tinoni Jiu. Ighamu koti vaututunia ighamu ara kulagna a God eigna koti hatia na komi vetula nigna a Moses. Moti titiono tautalunagho eigna ighamu na komi tinoni nigna a God. ¹⁸ Ighamu koti adoa na puhi ke magnahaghinia a God moti thaothadoghagna na hava ke jino ma na hava ke dika eigna na komi vetula ke velepuhighamu. ¹⁹ Kori ghaghanamiu ighamu koti vaghagna na mane bali batura arahai kena doa. Moti toatogha mua ighamu koti vaghagna na lui bali vararaha na hangana vanira arahai kena mono kori puni. ²⁰ Ighamu koti toatogha tangomana kotida velepuhira arahai kena boi thaothadoghagna na puhi ke jino ma arahai kena vaghagna na gari eigna kena boi thaothadoghagna a God. Ighamu koti toatogha vaghagna iangeni eigna na komi

thaothadogha ma na hava ke tutuni ke mono tadia na komi vetula ke heghamu a God.

²¹ Ighamu koti velepuhira na komi tinoni tavogha eigna kedana leghua na komi vetula, keana ehava gi oti boi velepuhighamu ghehemiu na? Ighamu koti velea na biabilau ke dika. Kari ighamu oti biabilau. ²² Ighamu koti velea na ghoho ke dika. Kari ighamu koti ghohora ara taumiu. Ighamu koti velea ighamu koti boi mag-nahaghinia na komi ngunguju kena maimanihia na komi tinoni bongihehe. Keana ighamu oti vano biabilau tadia nidia na komi vathe tabu ke mono na komi ngunguju. ²³ Ighamu koti tautalunagho eigna God ke heghamu na komi vetula, keana ighamu koti vamaomaoa a God kori vido koti boi leghura. ²⁴ Vaghagna vama iaani ke mono tadia na komi Rioriso ke Tabu: "Na komi tinoni kena boi Jiu kena vele diadikala na ahagna a God eigna na komi fata ke dika ighamu mara Jiu koti eia."

²⁵ Na sogivaughithatha ke tateli aua ighamu na komi tinoni Jiu, na komi tinoni nigna a God. Gi kotida leghua na komi vetula, e toke ighamu na komi tinoni Jiu koti sogivaughithatha. Kari gi kotida boi leghua na komi vetula, ighamu koti boi tavogha tadia na komi tinoni kena boi Jiu kena boi sogivaughithatha. ²⁶ Gi kedana leghua na komi vetula na komi tinoni kena boi Jiu, a God keda velea imarea huju nigna na komi tinoni mua. ²⁷ Arahai kena boi Jiu kena leghua na komi vetula kari ena boi sogivaughithatha, imarea kedana velea a God ke jino kori vido keda vaparaghamu ighamu koti Jiu, eigna ighamu koti

sogivaughithatha moti hatia na komi vetula, kari ighamu oti boi leghura.

²⁸ Na pukuni tinoni Jiu boi ahai a idogna ma tamagna na tinoni Jiu ba ahai ke sogivaughithatha.

²⁹ Teo. Na pukuni tinoni Jiu ahai vamua ke jino na hehegna kori matagna a God. Ma na agutu bali tughua na hehegna na tinoni, na agutu nigna na Tarunga ke Tabu, boi na agutu nigna na komi vetula. Ma na tinoni ke tughu na hehegna, na komi tinoni teo kedana veletokea, kari a God vamua keda veletokea.

3

A God ke Ei Hahalia na Hava ke Taluhaghore

¹ Ehava? Na monogna na tinoni Jiu na fata ke toke? Ehava? Na sogivaughithatha na fata ke toke? ² Hee. Sethe na fata ke toke kori monoadia na komi tinoni Jiu. Ke nagho, a God ke hera mara Jiu nigna na komi haghore. ³ E tutuni na komi tinoni Jiu kena taluhaghore eigna kedana leghua na haghoregna a God, keana kekeha itadia kena boi eia iangeni. Me hava? Na vunegna ke vaghagna iangeni, a God keda boi eia na hava ke taluhaghorea? ⁴ Teo. Boi vaghagna iangeni! Toke na komi tinoni gougovu kena piapilau, a God ke tutuni hahali. Na komi Rioriso ke Tabu kena velea iaani eigna a God,

“Kori vido ko haohaghore, na komi tinoni kedana adoa ighoe ko pukuni jino.

Gi imarea kedana torogho eigna sa fata, ighoe koda tateli aua na fata kena torogho eigna, e boi tutuni.”

⁵ Da kekeha tinoni kedana haghore memee vaghagna iaani, “Na fata ke toke keda au mai kori paluhada ighita mara Jiu. Eigna kori vido kati eia na komi fata ke dika, na komi tinoni kena tangomana na reghiagna a God ke pukuni jino. Na vunegna iangeni, a God ke hahi kori vido imanea ke vaparaghita eigna na komi paluhada!” ⁶ Kari inau ku velea iangeni ke boi jino! Gi a God keda boi fateghita ighita mara Jiu, a God keda boi nabagna na fateragna na komi tinoni kori maramagna.

⁷ Da sa tinoni keda haghore memee mua vaghagna iaani, “Na komi piapilau ku eia ke vahaihadia na ahagna a God eigna ke tatelia a God ke tutuni hahali. Me boi jino gi a God keda fateu eigna na komi paluhagu.” ⁸ Gi kotida toatogha vaghagna iangeni, da ighamu kenughua oti haghore memee vaghagna iaani mua, “Ati eia na komi puhi ke dika eigna keda tate mai na komi fata ke toke.” Kekeha tinoni kena velea inau ku velepuhira na komi tinoni vaghagna iangeni kari e boi tutuni. Me jino a God keda vaparara.

Na komi Tinoni Gougovu kena Koakoa

⁹ Ehava? Ighita na komi tinoni Jiu ati toke vano tadia na komi tinoni kena boi Jiu? Teo! Vaghagna ku velea ghohi, na komi tinoni kena Jiu ma na komi tinoni kena boi Jiu, imarea gougovu kena mono saragna na managna na koakoa. ¹⁰ Na komi Rioriso ke Tabu kena velea, “Teo ahai ke jino, e teo sikei tinoni!

- 11 Teo sikei tinoni ke pukuni thaothadoghagna a God,
me teo sikei tinoni ke pukuni magnahaghinia
keda adoa a God.
- 12 Na komi tinoni gougovu kena taveti sania a God
mena leghua na puhi ke dika.
Teo sikei tinoni ke eia na komi fata ke toke.
Pukuni teo!
- 13 Na komi fata kena velea e dika puala,
vaghagna na ghubagna na tinoni ke thehe
kena boi kuvuria.
Nidia na komi titiono ke vonungia na komi
piapilau.
Na komi haghoredia ke diadikalara na komi
tinoni vaghagna na poli ke ghaghathati.
- 14 Na livodia ke vonungia na komi hira ma na
komi haghore bali vadiadikalara na komi
tinoni.
- 15 Imarea kena mono kaikaliti hahali bali vathe-
hea na tinoni.
- 16 Mi vei tagna kena vano, imarea kena di-
adikalara na komi fata mena vaparara na
komi tinoni.
- 17 Imarea kena boi adoa na puhi bali mono kori
soleana duadia na komi tinoni.
- 18 Imarea kena boi toatogha gi kedana mataghu-
nia a God.”
- 19 Ighita kati adoa ghohi na komi fata ke mono
tadia na komi vetula, imarea kena risora horu
eidia arahai kena hatia na komi vetula. Ma
na komi vetula bali tateli aua itadia na komi
tinoni gougovu kori maramagna, imarea kena
nabadia a God keda vaparara. Me teo sikei tinoni
ke tangomana na veleagna a God vaghagna

iaani, “Inau ku boi dika.” ²⁰ Teo ahai keda jino kori matagna a God kori vido ke leghura vamua na komi vetula. Iaani ke tutuni eigna kori vido kati adoa na komi vetula, ighita kati thaothadoghagna kati boi leghura mati koakoa.

Na Tinoni ke Jino kori Matagna a God eigna na Vaututuni Vamua

²¹ Ikeagaieni a God ke tatelia vanighita sina puhi tavogha bali mono jino kori matagna. Boi na leghuagna na komi vetula, keana na puhi a God ke taluhaghorea i hau tadia na komi Rioriso ke Tabu. ²² A God ke vajinoghita kori matagna kori vido kati vaututunia a Jisas Krai. Na komi tinoni gougovu kedana tanomana na mono jino kori matagna a God kori puhi iaani. Eigna imarea gougovu kena nanaba vamua kori matagna a God. ²³ Na komi tinoni gougovu kena koakoa ma na puhidia ke haunia na puhigna a God ke haluhadi puala. ²⁴ Keana a God ke dothovighita me velea ighita kati boi dika eigna a Jisas Krai ke vamamaluhaghita kori koakoa. Ma na vunegna iangeni imanea ke boi heghita na papara ke nabada. ²⁵ A God ke vetula a Jisas eigna keda vagovua na koakoa me vagovua mua na dikatagna a God eigna na komi paluhada. Ighita kati mono jino kori matagna a God kori vido kati vaututuni a Jisas ke thehe eida ighita. I hau a God ke eia na hava ke jino kori vido ke boi saisami na dikatagna tadia na komi tinoni me boi vaparara eigna na paluhadia. ²⁶ Mi ikeagaieni a God ke eia mua na hava ke jino kori vido ke

velea na komi tinoni kena koakoa kena jino kori matagna kori vido kena vaututunia a Jisas.

²⁷ Ma na hava ighita katida nia tautalunagho eigna na? Teo sa fata! Eigna ighita kati boi jino kori matagna a God eigna kati leghua na komi vetula, keana eigna kati vaututunia a Jisas Krai.
²⁸ Hee, ighita kati jino eigna na vaututuni, boi eigna na leghuagna na komi vetula. ²⁹ Ehava? A God nidia na komi tinoni Jiu vamua? Ba nidia na komi tinoni gougovu? Imanea a God nidia na komi tinoni gougovu. ³⁰ Sikei vamua a God ke mono. Me sikei vamua na puhi bali mono jino kori matagna. Ma na puhi iangeni na vaututuni, toke koda Jiu ba boi Jiu. ³¹ Ehava? Na vunegna na vaututuni vamua ke tangomana na vajinoghita kori matagna a God, ighita katida soni aua na komi vetula? Teo! Eigna kori vido kati vaututuni, ighita kati pukuni leghua na komi vetula.

4

A Ebrahim ke Jino kori Matagna a God eigna na Vaututuni

¹ Ati toatogha tabirua a Ebrahim, a hutuda ighita na komi tinoni Jiu. Ehava gi e mono jino kori matagna God? ² Gi e tutuni na komi tango ke toke ke eia a Ebrahim ke vajinoa kori matagna God, imanea ke tangomana na titiono tautalunagho eigna ghehegna tadia na komi tinoni. Keana imanea ke boi tangomana na titiono tautalunagho tagna a God, ³ eigna na komi Rioriso ke Tabu kena velea vaghagna iaani,

“Na vunegna a Ebrahim ke vaututunia a God, a God ke velea imanea ke jino kori matagna.”

⁴ Na rongo kena voliagna na mane ke agutu, boi na rongo kena hai hea vamua, keana na rongo kena voliagna eigna na agutu ke eia. ⁵ Kari a God ke bosu eia vaghagna iangeni tada ighita na komi tinoni kati koakoa. Ighita kati jino kori matagna a God, boi eigna nida na komi tango ke toke, keana eigna nida na vaututuni vamua.

⁶ A Deved ke vele aua tadia na komi Rioriso ke Tabu a God ke vatotogora arahai ke velea ke jino kori matagna, toke kedana boi eia na komi tango ke toke. Deved ke velea iaani,

⁷ “Arahai a God ke talutavogha na komi paluhadia,
me havaghinia na komi koakoa kena eia,
imarea kena totogo puala.

⁸ E tutuni, arahai a God ke boi toatogha na komi paluhadia,
imarea kedana pukuni totogo puala.”

⁹ Ehava? Na totogo iangeni ke titionoa a Deved, na totogo eidia na komi tinoni Jiu vamua? Teo! Na totogo iangeni eidia mua arahai kena boi Jiu. Ati toatogha mua na rioriso tadia na komi Rioriso ke Tabu kena velea a Ebrahim ke jino kori matagna God eigna imanea ke vaututunia a God. ¹⁰ Ingiha a God ke velea a Ebrahim ke jino kori matagna na? Gi e sogivaughithatha ba leghugna? Gi e sogivaughithatha, boi leghugna. ¹¹ Na sogivaughithatha ke eia, vaghagna na vaughithatha bali tatelia imanea ke jino ghohi kori matagna God eigna ke vaututunia God kori

vido ke boi sogivaughithatha mua. Ma Ebrahim ke vaghagna a tamadia arahai kena jino kori matagna a God eigna kena vaututuni, toke kedana boi sogivaughithatha. ¹² Mi manea huju a tamadia na komi tinoni Jiu kena sogivaughithatha. Ebrahim boi a tamadia eigna kena sogivaughithatha vamua, keana eigna imarea kena vaututuni mua, vaghagna imanea ghehegna ke vaututuni gi e sogivaughithatha.

Nigna na Taluhaghore a God, na nidia na komi Tinoni Gougovu kena Vaututuni

¹³ I hau a God ke taluhaghorea vania a Ebrahim bali hera ara vikegna na maramagna doudolu. A God ke eia na taluhaghore iaani vania a Ebrahim, boi eigna ke leghua na komi vetula, keana eigna nigna na vaututuni ke vajinoa imanea kori matagna. ¹⁴ Gi keda tutuni a Ebrahim ma ara vikegna kedana hatia na hava a God ke taluhaghorea eigna kena leghua vamua na komi vetula, e teo sa vunegna katida vaututuni, ma na taluhaghore nigna God na hai fata vamua. ¹⁵ Na komi vetula teo keda hati maia itada na hava a God ke taluhaghorea. Keana e hati maia vamua na papara tadia arahai kena boi leghura. (Gi a God ke boi heghita na komi vetula, teo sa vetula katida huhughua.)

¹⁶ Ighita tangomana katida hatia na hava a God ke taluhaghorea kori vido vamua kati vaututuni. Vaghagna iangeni eigna a God ke magnahaghinia keda dotho vanighita na hava ke taluhaghorea. Ma na taluhaghore iaani nidia ara dathegna gougovu a Ebrahim. Boi nidia ara

dathegna vamua kena leghua na komi puhidia mara Jiu. Keana na nidia mua ara dathegna kena vaututuni vamua vaghagna a Ebrahim ke vaututuni. A Ebrahim a tamada ighita gougovu kati vaututuni. ¹⁷ Vaghagna vamua na hava ke mono tadia na komi Rioriso ke Tabu, kori vido a God ke veleagna a Ebrahim, “Inau ku vahigho eigna koda tamadia na komi vike gougovu kori maramagna.” Ma God ke eia nigna na taluhaghore vania Ebrahim eigna ke vaututunia imanea. Iaani a God ke vahavi tabirura arahai kena thehe me vavuhara na komi fata ke boi mono i hau.

¹⁸ Kori vido a God ke taluhaghorea vania a Ebrahim eigna keda a tamadia na komi vike gougovu, a Ebrahim ke vaututunia na taluhaghore iangeni. Ma a God ke veleagna mua, “Na komi tinoni kedana havi mai tagna na vikemu kedana sethe vaghagna na komi vaitughu.” Na taluhaghore iaani e vahotha puala na vaututuniagna, keana a Ebrahim ke talu rouronu tagna God na komi fata iraani keda pukuni tate mai. ¹⁹ Ebrahim ke haga jufungia ghohi sina hathangatu vinoghagna, me boi nabagna ghohi keda mono sa dathegna. Ma a taugna, a Sera ke kara. Toke a Ebrahim ke adoa iaani, nigna na vaututuni ke talu heta vamua. ²⁰ Imanea ke boi ghaghana ruarua tagna na hava a God ke taluhaghorea vania. Keana nigna na vaututuni ke heta vano mua, mi manea ke veletokea a God eigna na hava a God keda ei vania. ²¹ Eigna a Ebrahim ke pukuni adoa a God ke tangomana na eiagna na hava ke

taluhaghorea. ²² Na vunegna nigna na vaututuni a Ebrahim ke heta, imarea kena risoa tadia na komi Rioriso ke Tabu imanea ke jino kori matagna God.

²³ Ma na fata kena risoa iangeni, boi eigna a Ebrahim vamua, ²⁴ keana eida ighita gougovu. Imarea kena risoa iangeni eigna katida thaothadoghagna a God keda velea ighita kati jino kori matagna gi katida vaututunia. Iangeni imanea ke vahavi tabirua kori thehe a Jisas, nida a Lod. ²⁵ A God ke lubatia a Jisas eigna keda thehe eigna na komi paluhada, me vahavi tabirua kori thehe bali vajinoghita kori matagna.

5

Ikeagaieni Ighita kati Mono kori Soleana du- agna a God

¹ Na vunegna kati vaututuni, ighita kati jino kori matagna God. Mi ighita kati mono kori soleana duagna a God eigna na hava ke eia vanighita nida a Lod Jisas Krais. ² Na vunegna ighita kati vaututunia a Jisas Krais, imanea ke vathaothadoghaghita eigna na dotho nigna a God kati mono ikoragna ikeagaieni. Mati totogo eigna kati adoa ighita katida mono duagna a God koragna nigna na mana ke hutu puala. ³ Keana ighita kati totogo mua kori vido na komi papara ma na komi vahotha ke padaghita, eigna na komi fata iraani ke hatheghita eigna katida sokara ngasi. ⁴ Kori vido ighita kati sokara ngasi, a God keda totogo eida ighita. Mi kori vido kati adoa a God ke totogo eida, ighita katida

pukuni vaututunia a God keda heghita na hava ke taluhaghorea. ⁵ Kori vido kati vaututunia, teo katida hai pitu vamua, eigna a God ke tatelia ghohi nigna na dotho vanighita kori vido ke vetula maia nigna na Tarunga ke Tabu bali vavonungighita kori nigna na dotho.

⁶ Kori vido ighita kati boi tangomana na vahavighitagna gheheda, a Kraiss ke thehe eida ighita kati koakoa kori maghavu a God ke vahia. ⁷ E vahotha puala na padagna sa tinoni ke sasaa keda thehe eigna na tinoni ke jino. Kari da e mono sina tinoni ke sasaa keda thehe eigna sina tinoni tavogha ke pukuni toke puala. ⁸ Keana a God ke tatelia nigna na dotho vanighita ke hutu puala, eigna toke ighita na komi tinoni koakoa, imanea ke vetula maia a Kraiss eigna keda thehe eida ighita.

⁹ Ma na vunegna a Kraiss ke vajinoghita kori matagna a God tagna na ghaughabuagna ke lulu, ighita kati ado toetokea imanea keda vama-maluhaghita tagna na fate a God keda eia. ¹⁰ I hau ighita na komi thevuioka nigna a God. Kari a God ke eighita eigna katida mono kori soleana duagna eigna na thehe ke eia a Dathegna. Ma na vunegna ighita kati mono ghohi kori soleana duagna a God, ighita kati ado toetokea a God keda vahavighita eigna a Dathegna ke ghoi havi tabiru. ¹¹ Ighita kati totogo eidia na komi fata iraani, kari boi iraani vamua. Ighita kati totogo mua eigna a God ke vetula maia nida a Lod Jisas Kraiss, ma na vunegna iangeni ighita kati mono kori soleana duagna.

Adam ma Jisas Krai

¹² Na koakoa ke mai kori maramagna eigna na fata ke dika ke eia a Adam. Na koakoa ke hati maia na thehe. Ma na vunegna iangeni na komi tinoni gougovu kedana thehe eigna imarea gougovu kena koakoa. ¹³ Na komi tinoni kori maramagna kena eia ghohi na koakoa gi a God ke hea Moses nigna na komi vetula. Kari a God ke boi fatera, eigna na komi vetula ke boi mono mua. ¹⁴ Toke keda vaghagna iangeni, na komi tinoni gougovu kena thehe, turughu tagna Adam me laba tagna Moses. Toke imarea gougovu kena boi eia na fata vaghagna ke eia a Adam kori vido ke boi leghua na haghoregna a God, imarea gougovu kena thehe vamua.

Adam ke vaghagna na totoghalegna a Krai ke havi mai leghugna. ¹⁵ Kari e rua na mane iaani oro boi nanaba, eigna na paluhagna a Adam ke boi vaghagna na dotho a God ke heghita mai. Na paluhagna sina mane, a Adam, ke hati maia na thehe tadia na komi tinoni gougovu. Iangeni na fata ke hutu. Kari na fata ke hutu vano mua iaani: sethe na tinoni kena hatia ghohi na dotho a God ke hera eigna imanea ke dothovira. Na dotho iangeni: na talutavoghagna na komi paluhadia. Mi marea kena hatia na dotho iangeni eigna sina mane, a Jisas Krai, ke dothovira. ¹⁶ Inau ku ghohi velea mua, na dotho nigna God ke boi vaghagna na paluhagna a Adam. Na koakoa ke eia a Adam ke hati maia na fate ma na papara itadia na komi tinoni, keana na dotho nigna God ke vajinora na komi tinoni kori matagna, toke keda sethe na komi

paluhadia. ¹⁷ Eigna na paluhagna sina mane, na thehe ke vunaghi pungusira na komi tinoni gougovu. Kari na fata ke hutu vano iaani: A God ke heghita na dotho ke toke eigna ke dothovighita. Ma arahai kena hatia na dotho iangeni ke vajinora kori matagna a God, imarea kedana hatia na havi ke teo na govugna me kedana vunaghi duagna a Krai eigna na hava ke eia vanira.

¹⁸ E tutuni na koakoa ke eia a Adam ke hati maia na fate ma na papara tadia na komi tinoni gougovu. Kari na tango ke toke ke eia a Krai ke vajinora na komi tinoni kori matagna God me hera na havi ke tutuni. ¹⁹ Na vunegna a Adam ke huhughua a God, na komi tinoni gougovu kena mono kori puhigna na koakoa. Keana na vunegna a Krai ke leghua a God, sethe na tinoni kedana jino kori matagna.

²⁰ A God ke hera na komi vetula eigna na komi tinoni kedana adoa kena eia sethe na koakoa. Keana kori vido imarea kena eia sethe mua na koakoa, na dotho nigna God vanira ke hutu vano mua. ²¹ I hau na komi tinoni kena mono saragna na mana nigna na koakoa me batura vano kori thehe. Kari ikeagaieni ighita kati mono saragna na dotho nigna God ke vajinoghita kori matagna, ma na vunegna iangeni ighita katida hatia na havi ke teo na govugna. Mi iaani ke tutuni eigna na hava ke eia vanighita a Jisas, na nida a Lod.

6

Na Mana nigna na Koakoa ke Govu

¹ Na hava katida eia na? Ati talu eia vamua na komi koakoa eigna na dotho nigna a God vanighita keda hutu vano mua? ² Teo! Na vunegna ighita kati boi mono mua saragna na mana nigna na koakoa, e boi jino gi katida talu eia na koakoa! ³ Ehava? Ighamu oti havaghinia nimiu ghohi na siuvitabu kati eia ke tateli aua ighita kati sikei duagna Jisas Kraais? Mi kori vido ighita kati siuvitabu, ighita kati thehe duagna imanea. ⁴ Tutuni, kori vido kati siuvitabu, ighita kati thehe mati gilughita duagna a Kraais. Ighita kati siuvitabu eigna katida hatia na havi mathangani vaghagna vamua a Kraais ke hatia na havi mathangani kori vido a God a Mama ke vahavi tabirua imanea kori thehe kori nigna na mana ke hutu.

⁵ Na vunegna ighita kati sikei duagna a Kraais kori na thehe ke eia, a God keda vasokara tabirughita vaghagna vamua ke vasokara tabirua a Jisas eigna katida hatia na havi mathangani. ⁶ Ighita kati adoa na havida ke haulaghi kena tupipuhia duagna a Jisas kori ghaibabala eigna keda govu na komi puhida ke dika ma na koakoa keda boi talu vunaghi pungusighita. ⁷ Eigna kori vido kati thehe duagna a Kraais, ighita kati mamaluha tagna na mana nigna na koakoa.

⁸ Na vunegna ighita kati thehe duagna a Jisas Kraais, ighita kati adoa katida havi duagna mua. ⁹ Ighita kati adoa iangeni ke tutuni eigna Jisas Kraais ke sokara tabiru kori thehe, me teo keda ghoi thehe mua. Ikeagaieni na thehe e teo sa nigna na mana keda vunaghi pungusia mua a Kraais. ¹⁰ Imanea sina horu thehegna vamua.

Ma na thehe ke eia, imanea ke eia bali vagovua na mana nigna na koakoa. Keana ikeagaieni imanea ke havi, ma na havi ke eia bali ghaghana bohea a God. ¹¹ Ighamu koti vaghagna iangeni mua. Ighamu kotida thaothadoghagna na mana nigna na koakoa ke boi tangomana na vunaghi pungusighamu ikeagaieni. Keana ighamu koti havi bali agutu vania a God kori vido koti mono haidu toetoke duagna a Jisas Krais.

¹² Oti saghoi lubatia na koakoa gi keda vunaghi pungusia na havimiu. Moti saghoi leghua na komi fata ke dika ke magnahaghinia na tonomiu. ¹³ Saghoi lubatia sa vidogna na tonomiu eigna keda eia na komi fata ke dika. Keana na vunegna ighamu koti hatia ghohi na havi mathangani, oti lubatighamu ghehemiu vania God. Oti hea na tonomiu doudolu vania a God bali eia na komi fata ke jino. ¹⁴ Ikeagaieni na koakoa ke boi vunaghi pungusighamu, eigna ighamu oti boi mono ghohi saragna na komi vetula nigna Moses. Ikeagaieni, ighamu koti mono saragna na dotho nigna God, mi manea ke hatheghamu eigna kotida boi eia na koakoa.

Ighita ati Agutu vania na Vunaghi Mathangani

¹⁵ Ehava? Na vunegna na komi vetula nigna Moses ke boi vunaghi pungusighita mua mati mono ghohi saragna na dotho nigna a God, ati talu eia na koakoa vamua? Teo! ¹⁶ Ighamu oti adoa ghohi, na hava kotida vahia eigna kotida leghua, iangeni na hava keda vunaghi pungusighamu. Gi ighamu kotida vahia na leghuagna na koakoa, ighamu kotida hatia na

thehe ke teo na govugna. Kari gi kotida vahia na leghuagna a God, na monoamiu keda jino. ¹⁷ Inau ku veletokea God, eigna i hau ighamu koti agutu vania na koakoa vaghagna na tinoni seka, kari ikeagaieni ighamu koti pukuni leghua na velepuhi ke heghamu a God. ¹⁸ God ke vamamaluhaghamu tagna na koakoa, nimiu na vunaghi i hau, mi keagaieni ighamu koti agutu vania na vunaghi mathangani, na komi puhi ke jino.

¹⁹ Inau ku titionoa na komi fata iraani kori totoghalegna na tinoni seka ma na vunaghigna eigna keda boi vahotheadhaghinighamu na thaothadoghagna na hava ku titionoa. I hau ighamu koti lubatighamu ghehemiu eigna kotida agutu vania na koakoa vaghagna na tinoni seka ke agutua vania na vunaghigna. Ighamu koti leghua na komi puhi ke dika vamua. Ikeagaieni ighamu kotida lubatighamu ghehemiu eigna kotida agutu vania na puhi ke jino. Oti eia iangeni eigna kotida mono tabu. ²⁰ I hau, kori vido ighamu koti vaghagna na tinoni seka moti agutu vania na koakoa, ighamu oti boi toatogha na eiagna na hava ke jino. ²¹ Kari e teo vamua sikei fata ke toke koti hatia tadia na komi fata ke dika koti eia i hau. Ikeagaieni ighamu koti maomamo nimiu tadia na komi fata dika ke ado batura vano na komi tinoni tagna na thehe ke teo na govugna. ²² Keana ikeagaieni a God ke vamamaluhaghamu tagna na mana nigna na koakoa mi ighamu nigna na komi tinoni agutu. Ighamu koti eia na komi fata ke batughamu eigna kotida mono tabu, ma na voligna hiri na

havi ke teo na govugna. ²³ Na voligna na koakoa, na thehe ke teo na govugna. Keana na dotho a God ke eia vanighita, na havi ke teo na govugna. Tagna na havi iangeni, ighita katida sikei duagna a Jisas Krai, na nida a Lod.

7

Ighita kati Mamaluha ghohi tadia na komi Vetula

¹ Ara kulagu kiloau, inau ku adoa ighamu kotida thaothadoghagna na hava kuda veleghamu ikeagaieni, eigna ighamu gougovu oti adoa ghohi na komi vetula. Moti adoa mua na komi tinoni kena mono saragna na komi vetula kori vido vamua kena havi. ² Inau ku haga veleghamu sina totoghalegna na taulaghi iaani: Kori vido na vaivine ke taulaghi tagna na mane, na vetula ke velea iia keda talu thangu hahali tagna a taugna. Keana gi keda thehe a taugna, iia ke mamaluha ghohi tagna na vetula iangeni. ³ Gi na vaivine taulaghi iangeni keda vano taulaghi tagna sina mane tavogha kori vido ke talu havi mua a taugna, iia ke ghohoa a taugna. Keana gi a taugna keda thehe ghohi, iia ke mamaluha tagna na vetulagna na taulaghi me tangomana keda ghoi taulaghi. Ma na komi tinoni kedana boi velea iia na vaivine ghoho.

⁴ Vaghagna vamua iangeni itamiu ghamu, ara kulagu kiloau. Ikeagaieni ighamu koti mamaluha ghohi tagna na komi vetula nigna Moses, eigna koti thehe duagna a Krai kori vido ke thehe kori ghaibabala. Na vunegna iangeni, ighamu tangomana kotida vano taulaghi

tagna sina mane tavogha, a Kraiss, a God ke vasokaraghini tabirua imanea kori thehe. Ighita kati nigina na komi tinoni a Kraiss eigna katida eia na komi puhi ke jino bali ghaghana bohea a God. ⁵ I hau ighita kati leghua na komi ghaghanada ke dika. Ma na komi fata ke lutia na komi vetula nigina Moses, irangeni na komi fata ke dika kati toatogha puala na eiagna kori tonoda. Ma na komi fata dika irangeni ke batughita vano tagna na thehe ke teo na govugna. ⁶ Keana a God ke vamamaluhaghita tadia na komi vetula ke tarighita, mati mamaluha ghohi itadia. Ighita kati mamaluha eigna na komi havida ke haulaghi ke thehe ghohi. Ikeagaieni ighita kati agutu vania God kori puhi mathangani. Ighita kati boi agutu vania kori leghuagna na komi vetula nigina a Moses. Teo. Ighita kati agutu vania kori leghuagna na Tarunga ke Tabu.

Na komi Vetula ke Tateli Aua na Koakoa

⁷ Ehava? Ighamu koti toatogha inau ku vlea na komi vetula nigina a Moses ke dika? Teo! Eigna na vetula na fata ke tateli aua itagua inau ku eia na koakoa. Teo kuda adoa na mamagna na fata dika, keda boi vlea na vetula, "Saghoi mamagna." ⁸ Kari kori vido ku thaothadoghagna a God ke lutia na mamagna, na koakoa ke hati maia kori ghaghanagu sethe na toatogha ke dika, gi u mamagna. Gi keda boi mono na komi vetula, na koakoa teo keda mono nigina na mana.

⁹ I hau, kori vido inau ku boi adoa na hava na komi vetula ke vlea kuda eia, inau ku bosu maomamo na eiagna na komi fata ke dika. Kari kori vido ku thaothadoghagna na komi vetula, na

koakoa ke turughu agutu heta kori havigu, mu adoa inau ku leghua na hangana ke vano tagna na thehe ke teo na govugna. ¹⁰ Na komi vetula nigna a God na bali tatelia vaniu na hangana ke vano tagna na havi ke teo na govugna. Kari itagua inau, na komi vetula ke tatelia vaniu inau ku leghua na hangana ke vano tagna na thehe ke teo na govugna. ¹¹ Na koakoa ke pilauniu eigna kuda ghaghana inau ku tangomana na hatiagna na havi ke teo na govugna gi kuda leghua na komi vetula vamua. Keana na koakoa ke batuu vano tagna na thehe ke teo na govugna. ¹² Na komi vetula nigna a God ke tabu me toke me jino.

¹³ Me hava? Na komi vetula ke toke iraani ke batuu inau tagna na thehe ke teo na govugna? Teo! Na koakoa ke eia iangeni kori vido ke batuu inau eigna kuda bosu magnahaghinia na leghuagna na komi vetula ke toke. Ikeagaieni ighita tangomana katida thaothadoghagna na koakoa na fata ke pukuni dika vano.

Na Rihu duagna na Koakoa

¹⁴ Na komi vetula nigna Moses ke toke eigna ke mai tagna na Tarunga ke Tabu. Kari inau ku eia na koakoa eigna inau na tinoni vamua. Me vaghagna inau ku agutu vania na koakoa vaghagna na tinoni seka ke agutu vania na vunaghigna. ¹⁵ Inau ku boi pukuni thaothadoghagna na hava ku eia, eigna inau ku toatogha puala na eiagna na komi fata ku adoa ke jino kari u boi eia. Ma na komi fata ku bosu magnahaghinia, inau ku eia. ¹⁶ Inau ku adoa na komi puhu ku eia ke boi jino. Mi iangeni ke tatelia

inau ku toatogha na komi vetula nigna Moses ke toke. ¹⁷ Inau ku boi eia na komi fata ke dika eigna ku magnahaghinia na eiagna, keana inau ku eia eigna na koakoa ke mono korai hehegu.

¹⁸ Inau ku adoa, teo sa fata ke toke ke mono korai hehegu. Kori vido ku leghua na komi vanohehegna na tonogu, teo sa fata ke toke kuda eia. Toke kuda magnahaghinia na eiagna na fata ke toke, boi tangomana nigua na eiagna. ¹⁹ Kori vido ku toatogha puala na eiagna na fata ke toke, e vahothahaghiniu na eiagna. Kari kori vido ku hatia na hetagu bali boi eia na fata ke dika, inau ku eia vamua. ²⁰ Gi kuda eia na fata ku boi magnahaghinia na eiagna, boi pukuni inau ku eia na fata iangeni, keana na koakoa ke mono korai hehegu ke eia.

²¹ Iaani na fata ku ei hahalia. Kori vido ku magnahaghinia puala na eiagna na fata ke toke, inau ku eia na fata ke dika. ²² Kori hehegu doudolu, inau ku magnahaghinia puala na komi vetula nigna a God. ²³ Keana na vetula tavogha ke agutu kori hehegu, me rihu pungusia na ghaghanagu ke magnahaghinia na eiagna na fata ke toke. Na vetula tavogha ke bou saragna na mana nigna na koakoa ke mono kori tonogu. ²⁴ Inau na mane ku dikahehe puala! Ahai keda vamamaluhau tagna na koakoa ke mono kori tonogu ke batuu vano tagna na thehe ke teo na govugna eni? ²⁵ Inau ku veletokea a God eigna nida a Lod Jisas Kraiss ke tangomana na vamamaluhaugna!

Ikeagaieni ighamu koti pukuni
thaothadoghagna ghohi. Kori ghaghanagu

doudolu, inau ku magnahaghinia kuda leghua na komi vetula nigna God. Kari na komi vanohehegna na tonogu kena agutu vania na koakoa vaghagna na tinoni seka.

8

Na Tarunga ke Tabu ke Vamamaluhaghita kori Koakoa

¹ Tada ighita, na komi tinoni kati sikei duagna a Jisas Kraiss, a God keda boi fateghita bali vaparaghita, ² eigna na Tarunga ke Tabu ke heghita na havi mathangani eigna na hava ke eia vanighita a Jisas. Ma na Tarunga ke Tabu ke vamamaluhaghita tagna na mana nigna na koakoa ke batughita vano tagna na thehe ke teo na govugna. ³ Na komi vetula nigna Moses e teo keda vamamaluhaghita, eigna ighita kati boi tangomana na leghuagna eigna na vanohehegna na tonoda ke heta puala. Keana a God ke eia na puhi ke tavogha bali vamamaluhaghita. Imanea ke vetula maia a Dathegna kori tono ke vaghagna na tonoda ighita kati koakoa. Ma God ke vetula imanea eigna keda na havughaghi* bali hati aua na komi paluhada. Kori puhi iangeni, a God ke vamamaluhaghita tagna na mana nigna na koakoa ke vunaghi pungusighita. ⁴ A God ke eia iaani eigna katida pukuni leghua na hava ke mono tadia na komi vetula nigna a Moses. Ikeagaieni, ighita tangomana katida mono jino vaghagna ke velea na komi vetula eigna ighita kati boi leghua ghohi na komi vanohehegna

* **8:3** "havughaghi" Reghia kori Diksonari

na tonoda, kari ati leghua na vanohehegna na Tarunga ke Tabu.

⁵ Aarahai kena leghua na vanohehegna na tonodia, imarea kena toatogha vamua na eiagna na komi fata ke dika ke magnahaghinia na tonodia. Keana arahai kena leghua na Tarunga ke Tabu, imarea kena toatogha na eiagna na komi fata ke magnahaghinia na Tarunga ke Tabu. ⁶ Na tinoni ke lubatia na vanohehegna na tonogna bali batua, imanea keda hatia na thehe ke teo na govugna. Kari na tinoni ke lubatia na Tarunga ke Tabu bali batua, imanea keda hatia na havi ke teo na govugna me mono kori soleana. ⁷ Na tinoni ke lubatia na vanohehegna na tonogna bali batua, imanea ke thevuioka tagna God me boi tangomana imanea na leghuagna nigna na komi vetula. ⁸ Aarahai kena leghua na komi vanohehegna na tonodia teo kedana vatotogo a God.

⁹ Keana na komi vanohehegna na tonomiu ke boi vunaghi pungusighamu. Na vunegna na Tarunga ke Tabu nigna God ke mono itamiu, imanea ke vunaghi pungusighamu. Gi ahai na Taruna ke Tabu nigna a Krai ke boi mono itagna, imanea ke boi nigna a Krai. ¹⁰ Kari na vunegna a Krai ke mono kori havimiu, toke na tonomiu keda thehe eigna na koakoa koti eia, na tarungamiu keda talu havi mua, eigna a God ke velea ghohi ighamu koti jino kori matagna. ¹¹ A God ke vasokaraghini tabirua a Jisas kori thehe ma na nigna na Tarunga ke Tabu ke mono itamiu. Vaghagna a God ke vahavi tabirua a Jisas kori thehe, imanea keda vahavi tabirura

na tonomiu tagna na mana nigna na Tarunga ke Tabu.

¹² Ara kulagu kiloau, ati saghoi leghua na komi vanohehegna na tonoda, kari ati leghua na Tarunga ke Tabu. ¹³ Gi kotida leghua na komi vanohehegna na tonomiu, ighamu kotida hatia na thehe ke teo na govugna. Kari gi kotida lubatia na Tarunga ke Tabu eigna keda hatheghamu na soniagna na komi puhimiu ke dika, ighamu kotida hatia na havi ke teo na govugna. ¹⁴ Aarahai na Tarunga ke Tabu nigna God ke batura, imarea ara dathegna God. ¹⁵ E boi toke gi katida mataghunia a God vaghagna na tinoni seka ke mataghunia na vunaghigna. Eigna na Tarunga ke Tabu kati hatia kori havida, imanea teo keda vamataghunighita tagna God. Keana na Tarunga ke Tabu ke eighita eigna katida ara dathegna God. Ma na vunegna na Tarunga ke Tabu ke mono duada, ighita tangomana katida kiloa a God vaghagna iaani, "Mama." ¹⁶ Na Tarunga ke Tabu ke vaheta na ghaghanada eigna katida adoa ighita pukuni ara dathegna a God. ¹⁷ Na vunegna ighita kati ara dathegna, ighita katida hatia na komi fata ke toke a God ke taluhaghorea vanira nigna na komi tinoni. Mi ghita katida hatira mua na komi fata ke toke a God ke taluhaghorea vania a Krai. Ma na vunegna ighita kati papara vaghagna a Krai ke papara, a God keda hatighita hadi bali mono duagna a Krai koragna nigna na mana ke hutu puala.

A God keda Haghita na komi Fata ke Toke

Ivughei Valiha

¹⁸ Inau ku adoa na komi papara ke padaghita kori maramagna iaani na hai fata vamua kori vido ku toatogha vano na komi fata ke toke a God keda heghita ivughei valiha. ¹⁹ Na komi fata gougovu kori maramagna a God ke vavuha kena pitua na maghavu a God keda tateli aua arahai kena pukuni ara dathegna. ²⁰ Kari ikeagaieni na komi fata gougovu a God ke vavuha kena thehe mena dika. Boi eigna kena magnahaghinia keda ai, keana eigna iangeni ke leghua nigna na vanohehe a God. Kari a God ke toatogha ghohi ²¹ imanea keda vamamaluhara na komi fata gougovu ke vavuhara tagna na boto ma na thehe. A God keda eia iaani eigna na komi fata ke vavuha kedana mamaluha vaghagna vamua ara dathegna ke mamaluha.

²² Ighita kati adoa, turughu i hau me laba mai ikeagaieni, na komi fata ke vavuhara a God kori maramagna kena papara, vaghagna na vaivine boebote ke papara gi e vahua a dathegna. ²³ Kari boi na komi fata iraani vamua kena papara. Ighita kati hatia ghohi na Tarunga ke Tabu vaghagna na dotho a God ke kidi heghita, ighita huju papara mua. Ighita kati pukuni magnahaghinia na maigna na maghavu a God keda vele aua ighita ara pukuni dathegna. Kori vido iangeni, imanea keda heghita na tonoda ke mathangani. ²⁴ Na vunegna a God ke vahavighita, ighita kati rouronu eigna na komi fata toke ke taluhaghorea vanighita. Gi ighita kati hatia ghohi na hava kati pitua, e teo sa vunegna katida talu pitua mua. Eigna e teo ahai

keda pitua na hava ke hatia ghohi. ²⁵ Keana na vunegna ighita kati boi hatia mua na hava kati pitua, ighita katida talu pitu me ghiieghilei laba mai na maghavu katida hatia.

²⁶ Na Tarunga ke Tabu ke hatheghita kori vido ke lae na havida. Ighita kati boi adoa na hava ke toke katida tarai eigna, kari na Tarunga ke Tabu ke pukuni tarai vanighita kori nigna na komi haohaghore ke boi tangomana na eiagna na tinoni. ²⁷ God ke adoa na komi fata gougovu ke mono kori havida, me adoa mua na hava ke veleagna na Tarunga ke Tabu. Eigna kori vido na Tarunga ke Tabu ke tarai vanighita ighita na komi tinoni kiloau, imanea ke tarai leghuagna nigna na vanohehe a God.

²⁸ Ighita kati adoa, tadia arahai kena dothovia a God, a God ke agutu tagna na komi fata gougovu ke padara, eigna na komi fata irangeni keda hathera kori havidia. A God ke eia iaani tadia arahai ke vahira, eigna iangeni ke leghua nigna na toatogha eidia imarea. ²⁹ Kori turughugna a God ke kidi adoa ghohi nigna na komi tinoni, me vahira eigna kedana vaghagna a Datheгна. Imanea ke eia vaghagna iangeni eigna a Datheгна keda vaghagna na gari ke havi nagho tadia ara tahigna mara vaivineгна ke sethe. ³⁰ Aarahai a God ke vahira, imanea ke kilora mai itagna. Ma arahai a God ke kilora, imanea ke titiono aua imarea kena jino kori matagna. Ma arahai kena jino kori matagna, imanea ke taluhaghorea itadia eigna keda hati hadira i popo eigna kedana mono duagna koragna nigna na mana ke hutu puala.

*E Teo sa fata ke Tangomana na Vathevuru-
aghita tagna na Dotho nigna a God*

³¹ Kori vido ighita kati toatogha na komi fata toke iraani, ighita kati thaothadoghagna e teo sa vunegna katida mataghunira na komi tinoni kori vido kedana sokara pungusighita, eigna a God ke thevu itada. ³² Imanea ke boi tangoli tabirua sina ghati pedai Dathegna, keana imanea ke lubatia eigna keda thehe eida ighita. Na vunegna a God ke eia iangeni, ighita kati adoa imanea keda heghita mua na komi fata gougovu ke toke.

³³ Ehava? Ahai ke tangomana na veleagna ighita ke vahighita God kati boi ara dathegna? Teo ahai ke tangomana, eigna a God ke titiono aua ghohi ighita kati jino kori matagna. ³⁴ Me hava? Ahai ke tangomana na fateghitagna bali vaparaghita na? Teo ahai ke tangomana, eigna a Jisas Krais ke thehe eida ighita ma God ke vasokara tabirua imanea, mi ikeagaieni imanea ke nohe kori madothogna God me kaea eigna keda hatheghita. ³⁵ Na hava ke tangomana na vathevuraghitagna tagna na dotho nigna Krais na? Teo sa fata! A Krais keda dothovighita hahali, toke ighita katida pada na vahotha, ba ighita koragna na papara, ba kori vido kena vaparaghita, ba kori vido kati haga thehe eigna teo sa ghada vanga, ba kori vido kati kuma, ba kori vido kati mono korai hoholo, ba kori vido kena magnahaghinia na vatheheghitagna. ³⁶ Na komi Rioriso ke Tabu kena vele aua ghohi na komi fata iraani keda padaghita, kori vido ke velea vaghagna iaani,
“Na vunegna ighami nimua na komi tinoni,

na komi tinoni kena magnahaghinia kedana
vatheheghami leuleughu dani.

Imarea kena toatogha ighami naba kitida thehe,
vaghagna vamua na komi sip kena nabadia na
thehe.”

³⁷ Toke na komi fata ke dika iraani keda
padaghita, ighita katida heta pungusira eigna
a Krai keda hatheghita eigna ke dothovighita.

³⁸ Inau ku pukuni ado tokea teo sa fata ke tan-
gomana na vathevuruaghitagna tagna na dotho
nigna God. Boi na havi ba na thehe. Boi sa fata
keda tate mai kori dani iaani, ba sa fata keda
tate mai ivughei valiha. Boi na komi enjel, ba na
komi tidatho, ³⁹ ba sa fata mua ke mono nigna
na mana kori maaloa ba kori tahi. E pukuni
teo sa fata ke vavuhara a God ke tangomana na
vathevuruaghitagna tagna na dotho nigna God
ke tateli aua vanighita tagna a Jisas Krai, na nida
a Lod.

9

God ma na nigna na komi Tinoni i Israel

¹ Na vunegna inau na nigna a Krai, na hava
kuda velegamu ikeagaieni e tutuni. Inau ku
bosi piapilau. Na Tarunga ke Tabu ke vunaghi
pungusia na ghaghanagu, ma na ghaghanagu
ke veleu inau ku boi piapilau kori vido ku
velea ² inau ku dikahehegu puala me dika na
ghaghanagu eigna nigua na komi tinoni, mara
Jiu, kena boi vaututunia a Krai. ³ Inau ku
sasaa a God keda vaparau me hatiu au tagna
Krai, gi iangeni keda hathera nigua na komi
tinoni eigna kedana vaututunia a Krai. ⁴ Na

komi tinonidia Israel hiri, a God ke vahira me hatira vaghagna ara pukuni dathegna. Imarea hiri arahai kena reghia na mana ke hutu nigna a God tagna na komi fata ke eia. Mi marea hiri arahai a God ke eia na komi taluhaghore duadia me hera komi nigna na vetula. Mi marea hiri a God ke vathaothadoghara eigna na puhi ke jino bali maimanihihia, me eia na taluhaghore ke sethe itadia bali hathera. ⁵ Ara hutudia hiri kekeha mane puhi vaghagna, Ebrahim, Aisak, ma Jakob. Ma a Kraiss ke havi mai kori tonogna na tinoni kori vikedia mara iangeni. A Kraiss, imanea a God ke vunaghi pungusira na komi fata gougovu. Mati veletokea imanea e hau me hau. Amen!

⁶ Ehava? A God ke boi eia na hava ke taluhaghorea itadia na komi tinoni Jiu eigna sethe itadia kena boi vaututunia Kraiss na? Teo. Eigna boi na komi tinoni Jiu gougovu na pukuni tinoni nigna a God. ⁷ Me boi vaghagna ara vikegna gougovu a Ebrahim kena pukuni ara vikegna. Eigna toke a Ebrahim ke mono kekeha dathegna, a God ke veleagna, "Ara pukuni vikemu keda havi mai vamua kori vikegna a dathemu Aisak." ⁸ Me boi vaghagna na komi tinoni gougovu kena havi mai kori vikegna a Ebrahim ara pukuni dathegna God. Aarahai vamua kena mono nidia na vaututuni ke vaghagna nigna na vaututunia a Ebrahim kori vido ke vaututunia na taluhaghore a God ke eia itagna, imarea iraani vamua pukuni ara vikegna a Ebrahim. ⁹ Iaani na taluhaghore ke eia God tagna Ebrahim eigna a Aisak. Imanea ke velea, "Kori

pukuni maghavugna, inau kuda ghoi tabiru mai ma a Sera keda vahua na gari mane.”

¹⁰ Kari bosì iangeni vamua na titiono ke titiono a eigna na vavahi ke eia a God kori vido ke vahira ara pukuni dathegna. Oti toatogha vano na titiono eidia e rua na mane baso, dathedia a hutuda a Aisak ma taugna a Rebeka. ¹¹⁻¹² Gi oro havi mai, a God ke veleagna a Rebeka, “Na gari ke havi nagho keda agutu vania na gari ke havi leghu.” Kori vido iangeni iromara koro boi eia mua sa puhi ke toke ba sa puhi ke dika. Me iangeni ke tatelia a God ke vahia leghuagna nigna na vanohehe ghehegna vamua, me boi vahia leghuagna na puhigna na tinoni. ¹³ Na vunegna iangeni na komi Rioriso ke Tabu kena velea iaani, “Inau ku dothovia a Jakob kari u siriuhaghinia a Iso.”

¹⁴ Na hava katida velea eigna na puhi ke eia a God bali vahia na tinoni na? È boi jino? Teo, e pukuni jino. ¹⁵ God ke veleagna a Moses vaghagna iaani, “Inau kuda hathea ahai ku vahia bali hathea, toke imanea ke boi nabagna. Mu kuda rarovia ahai ku vahia bali rarovia.” ¹⁶ Mati reghia, a God ke boi vahira na komi tinoni eigna kena magnahaghinia a God keda vahira ba eigna kena agutu hutu bali vatotogoa. A God ke vahira vamua arahai ke magnahaghinia keda rarovira. ¹⁷ Tadia na komi Rioriso ke Tabu, a Moses ke risoa a God ke veleagna na King gna i Ijip vaghagna iaani, “Inau ku vahigho eigna koda King bali tateli aua nigua na mana tagna na puhi kuda rihu pungusigho. Mu vahigho mua eigna na ahagu keda rongoragha ivei mi vei

kori na maramagna doudolu.” ¹⁸ Mati reghia a God ke eia na hava ke magnahaghinia vamua. Gi a God ke magnahaghinia keda rarovia sina tinoni, imanea keda rarovia. Kari gi a God keda magnahaghinia sina tinoni keda boi sasaa na vaovarongo itagna, imanea keda eiagna na tinoni iangeni eigna keda boi sasaa na vaovarongo itagna.

Nigna na Rarovi ma na Dikatagna a God

¹⁹ Da sikei itamiu keda haghore mee vaghagna iaani itagua, “Na vunegna na komi fata gougovu kati eia ke leghua nigna na vanohehe a God vamua, boi jino imanea keda fateghita eigna na komi koakoa kati eia! Eigna na komi koakoa kati eia ke leghua vamua nigna na vanohehe a God.” ²⁰ A kulagu, inau kuda velegho vaghagna iaani. Ighoe na tinoni vamua me boi jino koda haghore vaghagna iangeni tagna God! Na nahu e bosi tangomana keda haghorea vaghagna iaani tagna ahai ke agutua, “Ehava gi o agutuu vaghagna iaani?” ²¹ Ahai ke agutua na nahu ke leghua vamua nigna na toatogha ghehegna. Gi imanea keda magnahaghinia na agutuagna e rua na thagi nahu tagna sina vido ghai, imanea tango-mana keda agutua vaghagna ke magnahaghinia. Da sikei na nahu, imanea keda ghngilaua kori na sesere bali agutu vanga tagna na komi dani ke nagho. Mi sikei mua na nahu, imanea keda eia vamua bali agutua na vanga tadia na komi hai dani.

²² God ke eia vaghagna vamua iangeni tadia na komi tinonidia i Israel. Imanea ke magnahagh-

inia na tateliagna na dikatagna ma na nigna na mana tadia arahai kena eia na komi puhi ke dika. Toke imarea ke nabadia a God keda diadikalara, imanea ke boi saisami na dikatagna tadia me boi vadiadikalara. ²³ Imanea ke eia vaghagna iangeni bali tatelia nigna na toke ke hutu tadia arahai ke rarovira me vahira ghohi eigna kedana mono duagna koragna nigna na mana ke hutu puala. ²⁴ Ighita hiri na komi tinoni iraani ke vahighita ghohi a God. Imanea ke bosu vahighita tadia arahai kena Jiu vamua, keana tadia arahai mua kena boi Jiu. ²⁵ A profet Hosea ke risoa na hava ke velea a God eidia arahai kena boi Jiu. Imanea ke velea,

“Arahai ku boi vahira i hau eigna kedana nigua na komi tinoni,
inau kuda kilora nigua na komi tinoni,
mu kuda dothovira arahai
ku boi dothovira i hau.”

²⁶ A profet Hosea ke risoa mua iaani,
“I hau a God ke velera, ‘ighamu boi nigua na komi tinoni.’
Kari ikeagaieni imanea keda velera, ‘ighamu ara dathegna a God ke havi.’ ”

²⁷ Mi iaani na hava ke velea a profet Aisaia eidia na komi tinonidia Israel:
“Na komi tinonidia Israel kena sethe vaghagna na nahigha kori lilihi,

kari e boi sethe itadia a God keda vahavira.

²⁸ Eigna, vaghagna ke velea keda eia,
a God keda saisami vaparara na komi tinoni kori maramagna.”

²⁹ Aisaia ke velea mua iaani,
“Gi a Lod God ke haluhadi puala

ke boi lubatia kekeha tinoni kori vikedada eigna
kedana mono,
imanea keda vadiadikalaghita ghohi
vaghagna ke vadiadikalara na komi tinoni tadia
e rua na meleha i Sodom mi Gomora.

Mara Israel kena Boi Vaututunia Jisas

³⁰ Na hava na ghaghanagna na komi fata
iraani? Na ghaghanagna na vaghagna iaani:
Toke arahai kena boi Jiu kena boi hiroa na
puhi bali mono jino kori matagna God, imarea
kena pada kori vido kena vaututunia a Krai.

³¹ Kari na komi tinoni Jiu, toke imarea kena
agutu heta bali leghua na komi vetula eigna
kedana mono jino kori matagna God, imarea
kena boi tangomana nida. ³² Ehava gi ena boi
jino kori matagna God na? Imarea kena boi jino
eigna kena toatogha imarea kedana jino tagna na
leghuagna na komi vetula nigna Moses vamua.
Mena boi vaututuni a God keda tatelia itadia na
pukuni puhi bali mono jino. E vaghagna na komi
tinonidia Israel kena pejuraghi mena sikili tagna
na ghahira ke hutu ke ado vasikilira na komi
tinoni. ³³ A God ke kidi velera ghohi tadia na
komi Rioriso ke Tabu vaghagna iaani,

“Moti vaovarongo toetoke! Inau ku boa na
ghahira i Jerusalem, tagna na suasupa i
Saion.

Sethe na tinoni kedana pejuraghi ba sikili tagna
na ghahira iangeni.

Kari ahai keda vaututunia imanea, teo keda
dikahehegna eigna ke vaututunia.”

10

¹ Ara kulagu kiloau, inau ku magnahaghinia puala mu tarai hahali tagna God eigna keda vahavira komi nigua na tinonigna i Israel eigna na paluhadia. ² Inau ku adoa imarea kena magnahaghinia puala na leghuagna a God, kari ena bosu adoa na pukuni puhi kedana leghua imanea. ³ Na vunegna imarea kena bosu thaothadoghagna na pukuni puhi a God keda vajinora kori matagna, imarea kena bosu magnahaghinia na puhi iangeni mena tatango ngasi vamua tagna nidia na puhi bali vajinora ghehedia, na leghuagna na komi vetula nigna Moses. ⁴ Keana na leghuagna na komi vetula irangeni e teo keda vajinora, eigna a Krai ke vagovua ghohi na puhi iangeni. Na vaututuniagna a Krai vamua ke tangomana na vajinoragna na komi tinoni kori matagna God.

A God ke Magnahaghinia keda Vahavira na komi Tinoni Gougovu

⁵ Na puhi ke velea a Moses tadia na komi tinongi kedana jino kori matagna God, imarea kedana leghua nigna na komi vetula. Imanea ke titionoa iangeni tadia na komi Rioriso ke Tabu kena velea iaani, "Gi ighamu kotida magnahaghinia na hatiagna na havi ke teo na govugna, oti leghua na komi vetula gougovu ke heghita mai a God." ⁶ Kari na puhi katida jino eigna nida na vaututuni tagna Krai ke boi vahothe vaghagna iangeni. Na komi Rioriso ke Tabu kena velea, "Saghoi velea kori ghaghanamiu: 'Ahai keda vano hadi i popo na?' " (Eigna e teo sa vunegna

sa tinoni keda hati horua a Krai eigna keda vajinoghita). ⁷ Ma komi Rioriso ke Tabu ke velea mua, "Saghoi huahuati vaghagna iaani: 'Ahai keda vano kori melehadia arahai kena thehe ghohi na?' " (Eigna e teo sa vunegna sa tinoni keda vano horu bali vahavi tabirua a Krai). ⁸ Na puhi katida jino kori voututuni ke boi vahotha na padagna. Eigna na komi Rioriso ke Tabu kena velea iaani, "Na rorongongo ke mai tagna God ke jufu ghohi itamiu, me mono kori livomiu ma na hehemiu." Iangeni na rorongongo eigna na voututuni kiti titiono.

⁹ Gi ahai itamiu koda vele aua kori livomu a Jisas a Lod, mo voututuni kori hehemu a God ke vasokaraghini tabirua a Jisas kori thehe, a God keda vahavigho. ¹⁰ Kori vido ko voututuni, a God keda velea ighoe ko jino kori matagna, mi kori vido ko titiono aua Jisas a Lod, a God keda vahavigho. ¹¹ Na komi Rioriso ke Tabu kena veleghita iaani eigna a Krai, "Ahai keda voututunia, imanea teo keda dikahehegna eigna ke voututunia." ¹² Toke kotida Jiu ba boi Jiu, ighamu gougovu tangomana kotida voututunia imanea, eigna kori ghaghanagna a God, ighamu gougovu nanaba vamua. Sikei vamua a Lod ke vunaghi pungusighamu gougovu mi manea keda vatokera arahai kena kaea eigna keda hathera. ¹³ Vaghagna na komi Rioriso ke Tabu kena velea, "Ahai keda kaea a Lod God eigna keda vahavia, a Lod God keda vahavia."

¹⁴ Kari, na komi tinoni teo kedana kaea a Lod bali vahavira gi imarea kena boi kidi voututunia. Me teo kedana voututunia gi imarea kena boi

rongovia na rorongogna imanea. Me teo kedana rongovia na rorongogna gi keda boi titiono aua itadia sa tinoni. ¹⁵ Me teo keda titiono aua itadia sa tinoni gi a God keda boi vetula ahai bali titiono. Iangeni na vunegna imarea kena velea iaani tadia na komi Rioriso ke Tabu, “E toke puala na reghiragna arahai kena mai bali titiono aua na Rorongo ke Toke.”

¹⁶ Toke a God ke vetula kekeha tinoni bali titiono, imarea gougovu kena boi sasaa na vaututuniagna na Rorongo ke Toke. Vaghagna a Aisaia ke velea tadia na komi Rioriso ke Tabu, “Ehava Lod God? E mono sa tinoni ke vaututunia na hava kiti titiono itadia?” ¹⁷ Na vaututuni ke au mai tagna na rongoviagna na Rorongo ke Toke, ma na komi tinoni kena rongovia na Rorongo ke Toke kori vido na tinoni ke titiono aua itadia eigna a Krai.

¹⁸ Ehava? Inau ku velea na komi tinonidia Israel kena boi rongovia na Rorongo ke Toke? Teo! Imarea kena rongovia ghohi. Eigna na komi Rioriso ke Tabu kena velea,
 “Na haghoredia na komi mane titiono nigna God ke rongoragha ivei mi vei kori maramagna,
 mena jufungira tadia na komi meleha gougovu kori maramagna.”

¹⁹ Ehava? Na komi tinonidia Israel kena pukuni thaothadoghagna na rorongo iangeni ba teo? Hee, imarea kena thaothadoghagna. Iangeni na vunegna imarea kena dikatadia kori vido na komi tinoni kena boi Jiu kena vaututunia. Iraani na komi haghoregna a God ke titiono aua a Moses tadia na komi tinoni Jiu. Imanea ke velea,

“Inau kuda hathera arahai kena boi pukuni nigua na komi tinoni mi ghamu kotida tahotha eigna iangeni.

Inau kuda vatokera arahai kena boi thaothadogha eigu inau, mi ghamu kotida dikatamiu eigna iangeni.”

²⁰ Ma Aisaia ke bosu mataghu na titionoagna aua na hava ke velea a God,

“Na komi tinoni kena boi hirou inau, imarea kena padau inau.

Inau ku tateliu ghehegu tadia na komi tinoni kena boi huahuati eigu inau.”

²¹ Kari eidia na komi tinonidia Israel, a God ke velea iaani,

“Leuleghu maghavu inau ku sokara mu pitura eigna kedana tabiru itagua,

keana imarea kena boi sasaa na vaovarongo itagua mena boi leghua na haghoregu.”

11

A God ke Dothovira Na komi Tinoni Jiu

¹ Ehava? A God ke siriuhaghinira na komi tinoni Jiu na? Teo! Saghoi havaghinia inau na manegu Israel, na vinahuhugna Ebrahim, mu havi mai kori vikegna a Benjamin. ² A God ke boi siriuhaghinira nigna na komi tinoni ke vahira ghohi kori turughugna. Ighamu koti adoa na rioriso tadia na komi Rioriso ke Tabu kena titiono eigna na maghavu a Elaija ke titiono diadikalara na komi tinonidia i Israel. A Elaija ke veleagna God, ³ “Lod God, imarea kena vathehera nimua na komi profet, mena reoa nimua na komi olta. Inau vamua na profet ku talu havi mua, mi

keagaieni imarea kena kaikaliti bali vatheheu mua.”

⁴ Na hava ke haghore tughua a God na? Imanea ke velea, “Boi ighoe ghehemu vamua ko talu mono. Kari e vitu na nigua toghai tinonigna i Israel huju kena talu leghuu mua inau. Imarea kena boi tarai tagna na ngunguju kena kiloagna Bal.”

⁵ Ikeagaieni vaghagna iangeni mua. Boi sethe mara Jiu kena vaututunia Krai. Imarea hiri, arahai a God ke vahira eigna ke hutu nigna na dotho vanira. ⁶ Na vunegna a God ke vahira eigna ke dothovira, ighita kati adoa imanea ke bosu vahira eigna kena eia na komi tango ke toke. Gi imanea ke vahira eigna kena eia na komi tango ke toke, ighita teo katida velea imanea ke vahira eigna nigna na dotho ke hutu vanira.

⁷ Mi iaani na hava ke tate mai. Na komi tinoni gougovu i Israel kena agutu heta bali pada na puhi eigna kedana mono jino kori matagna God. Keana boi sethe itadia kena pada, arahai vamua a God ke vahira. Kari arahai ke boi vahira a God, imanea ke eira eigna kedana boi sasaa na vaovarongo. ⁸ Vaghagna na komi Rioriso ke Tabu kena velea,

“A God ke vapunia na ghaghanadia.

Turughu i hau me jufu mai ikeagaieni,

imarea kena boi thaothadoghagna na komi fata
kena reghia kori matadia,

ma na komi fata kena rongovia kori kulidia.”

⁹ Ma Deved ke velea iaani,

“God, inau ku magnahaghinia imarea kedana vaghagna na fata kaukagu ke hogho kori piti.

Kori vido imarea kena totogo eidia na komi fata ke toke ko hera, imarea kedana vere nidia puala tagna na papara ke nabadia na hatiagna.

¹⁰ Inau ku tarai gi na matadia keda doa, eigna kedana boi reghia sa fata, mu tarai mua eigna imarea kedana papara puala tadia na komi fata vahotha keda kathera.”

¹¹ Ehava? Na vunegna na komi tinoni Jiu kena kutu kori vido kena boi vaututunia a Krai, imarea kedana boi tangomana na sokara hadi mena tabiru mai tagna a God na? Teo! Na vunegna na komi tinoni Jiu kena koakoa, a God ke vahavira na komi tinoni kena boi Jiu. Imanea ke eia iaani eigna na komi tinoni Jiu kedana tahotha itadia mena magnahaghinia a God keda vahavira mua. ¹² Na vunegna na komi tinoni Jiu kena koakoa mena taveti sania na puhi keda vahavira, a God ke pukuni vatokera na komi tinoni kena boi Jiu. Mi kori vido na komi tinoni Jiu kedana tabiru mai tagna a God mena vaututunia a Krai, a God keda vatokera vano mua na komi tinoni gougovu kori maramagna.

A God ke Vahavira na komi Tinoni kena boi Jiu

¹³ Ikeagaieni inau ku magnahaghinia kuda titiono vanighamu ighamu koti boi Jiu. Inau na mane vetula ke vahiu a God bali vano tadia na komi tinoni kena boi Jiu. Inau ku ghaghana nigua na agutu na agutu ke nagho vano, ¹⁴ eigna inau ku magnahaghinia nigua na komi tinoni

kedana tahotha itamiu me kedana magnahagh-
inia na hatiagna na havi mathangani. Da na
agutu ku eia keda hathera kekeha itadia eigna
kedana hatia mua na havi mathangani. ¹⁵ Kori
vido a God ke taveti sanira na komi tinoni Jiu,
imanea ke lubatira na komi tinoni tavogha kori
maramagna eigna kedana mai itagna. Mi kori
vido a God keda hati tabirura itagna na komi
tinoni Jiu, iangeni keda vaghagna imanea ke
vahavi tabirura leghugna kena thehe. ¹⁶ Gi sina
vidogna na bred ke tabu kori vido kati hea a
God, na bred doudolu ke tabu. Gi na oghagna
na ghai ke tabu, na komi ototogna na ghai ke
tabu mua. Vaghagna iangeni mua na komi tinoni
Jiu. Na vunegna Ebrahim, Aisak, ma Jakob nigna
na komi tinoni ke tabu a God, ara dathedia huju
nigna na komi tinoni ke tabu imanea mua.

¹⁷ Na komi tinoni Jiu ke vaghagna na ghai
olev ke joua a God. Ma na komi tinoni Jiu
kena boi vaututuni, imarea kena vaghagna na
komi ototogna na ghai a God ke toka sonira
kori tonogna na ghai iangeni. Ighamu koti boi
Jiu, ighamu koti vaghagna na komi ototogna na
ghai olev ke asi ke kotu kori leleghai. Ma God
ke vatothoghamu tadia na komi vido ke toka
sonira na komi ototogna. Iangeni na vunegna
ighamu koti hatia na komi fata ke toke a God ke
taluhaghorea itadia a Ebrahim ma ara vikegna.
¹⁸ Keana ighamu koti boi Jiu, oti saghoi toatogha
ighamu koti nagho vano tadia na komi ototogna
na ghai ke toka sonira a God. Eigna ighamu na
komi ototo vamua, ma na havigna na komi ototo
ke mai tagna na oghagna na ghai.

¹⁹ Ighamu koti boi Jiu, da kenughua oti velea iaani, "A God ke toka sonira na komi ototo irangeni eigna ighami kitida tughura kori tonogna na ghai." ²⁰ Hee. Na vunegna kena boi vaututunia a Krai, a God ke toka sonira me vathoghama kori ghai iangeni eigna nimiu na vaututuni vama. Keana oti saghoi tautalunagho, kari oti mataghuonia a God. ²¹ God ke toka sonira na komi pukuni ototogna na ghai iangeni. Ehava? Ighamu koti ghaghana e vathohaghinia keda toka sonighamu gi kotida boi vaututunia na?

²² Oti toatogha toetoke eigna na puhigna a God. Imanea ke tangomana keda dothovira na komi tinoni me tangomana mua keda fatera. Imanea ke vaparara arahai kena boi vaututunia, kari e dothovighamu ighamu koti vaututunia, gi kotida vaututunia hahali. Keana, gi kotida boi eia iangeni, imanea keda toka sonighamu mua. ²³ Gi na komi tinoni Jiu kedana vaututunia a Krai, a God keda vatoto tabirura kori ghai eigna ke mono nigina na mana bali eia iangeni. ²⁴ Toke ighamu na komi ototogna na ghai olev ke asi, God ke sasaa na vatoghama tagna na pukuni ghai olev. Gi a God ke sasaa na eigna iangeni, imanea keda pukuni magnahaghinia na vatoto tabiruragna na komi tinoni Jiu tagna na ghai olev ke toka sonira itagna.

A God ke Rarovira na komi Tinoni Gougovu

²⁵ Ara kulagu, inau ku bosu magnahaghinighamu ighamu koti boi Jiu kotida tautalunagho. Na vunegna iangeni inau kuda

veleghamu sina fata a God ke boi tateli aua i hau. Sethe na tinoni Jiu kedana talu bosi magnahaghinia na vaututuniagna a Kraiss me ghiieghilei jufu na maghavu na komi tinoni kena boi Jiu a God ke vahira kedana mai gougovu itagna. ²⁶ Kori puhi iaani a God keda vahavira na komi tinonidia gougovu i Israel. Vaghagna ke vlea na komi Rioriso ke Tabu,

“A Vahavi keda au mai i Jerusalem,

mi manea keda vagovua na komi puhidia ke dika na komi tinoni kena havi kori vikegna a Jakob.

²⁷ Kori vido iangeni, inau kuda eia na hava ku taluhaghore itadia,

na hati auagna na komi paluhadia.”

²⁸ Sethe na tinoni Jiu kena bosi magnahaghinia na Rorongo ke Toke eigna a Kraiss mena thevuioka tagna a God. Ma na vunegna iangeni, ighamu koti boi Jiu tangomana kotida mai tagna a God. Toke keda vaghagna iangeni, a God ke talu dothovira na komi tinoni Jiu eigna imanea ke vahira vaghagna ke taluhaghorea vanira a Ebrahim ma Aisak ma Jakob. ²⁹ A God keda boi tughua na ghaghanagna eidia arahai ke vahira. Me teo keda hati aura itadia na komi fata ke toke ke hera. ³⁰ I hau, ighamu koti boi Jiu koti huhughua a God hahali. Kari ikeagaieni, na vunegna na komi tinoni Jiu kena huhughua a God, imanea ke rarovighamu me hatheghamu.

³¹ Ma na vunegna a God ke rarovighamu me hatheghamu, imanea keda rarovira me hathera mua na komi tinoni Jiu ivughei valiha. ³² A God ke tatelia vanira na komi tinoni gougovu imarea

kena huhughua. Imanea ke eia iaani eigna ke magnahaghinia keda rarovira me hathera gougovu.

³³ Inau ku vere nigua puala eigna na puhigna nida a God! Nigna na thaothadogha ke hutu puala me adoa puala na komi fata gougovu. Teo katida thaothadoghagna na puhigna ma na komi fata ke eia imanea! ³⁴ Vaghagna vamua iaani ke mono tadia na komi Rioriso ke Tabu,

“Ahai ke tangomana na thaothadoghagna na ghaghanagna God na?

Ahai ke tangomana na velepuhiagna sa fata na?

³⁵ Ahai ke kidi hea sa fata a God, eigna a God keda tughu tabirua na?”

³⁶ God ke vavuhara na komi fata gougovu mena sokara kori nigua na mana. Ma na komi fata irangeni kena mono eigna katida veletokea a God. Mati veletokea God ke hau me hau! Amen.

12

Oti Hea God na Havimiu Doudolu

¹ Ara kulagu kiloau, na vunegna a God ke rarovighita me hatheghita, inau ku kaeghamu eigna kotida hea a God na havimiu doudolu. Gi kotida eia iangeni, ighamu kotida vaghagna na havughaghi ke haihavi me tabu me vatotogoa a God. Kori vido koti toatogha na komi fata a God ke eia vanighamu, iaani vamua na puhi ke jino bali maimanihia. ² Moti saghoi leghua na komi puhidia ke dika na komi tinoni bongihehe kori maramagna. Oti lubatia God gi keda tughua na ghaghanamiu eigna kotida hatia na puhi

mathangani. Gi kotida eia iangeni, ighamu kotida adoa na hava a God ke magnahaghinia ighamu kotida eia kori havimiu. Mo kotida adoa mua na komi fata ke toke me ke jino ke vatotogoa a God.

³ Na vunegna a God ke dothoviu me vahiu bali nigna na mane vetula, inau ku magnahaghinia kuda velehemu gougovu na fata iaani. Oti saghoi toatogha tautalunagho eimiu ghehemiu. Teo. Nimiu na toatogha eimiu ghehemiu keda jino, leghuagna nimiu na vaututuni ke heghamu a God. ⁴ Na tonoda ke sethe na viovidogna, ma na komi viovidogna ke mono nidia na agutu ke taotavogha. ⁵ Vaghagna vamua iangeni tada ighita na komi tinoni kati vaututuni. Toke katida sethe, ighita kati vaghagna sikei vamua na tono eigna nida na vaututuni tagna a Krais. Mi ighita gougovu ke mono nida na soasopa agutu bali veihatheghi.

⁶ Ighita gougovu tangomana katida ei toetokea na sonihathavu a God ke heghita eigna katida eia. Gi a God ke hegho na sonihathavu bali titiono aua nigna na komi haghore ke hegho, o titiono aua vamua kori vido ko vaututunia a God ke hegho na fata bali titionoa. ⁷ Gi a God ke hegho na sonihathavu bali hathera na komi tinoni, o hathera toetoke. Gi a God ke hegho na sonihathavu bali velepuhira na komi tinoni na velepuhi ke tutuni, o velepuhi toetokera. ⁸ Gi a God ke hegho na sonihathavu bali vaheta na ghaghanadia na komi tinoni, o eia iangeni. Gi a God ke hegho na sonihathavu bali hathera na komi tinoni tadia nimua na komi fata, o

keukemu. Gi a God ke hegho na sonihathavu bali baubatu tadia na komi tinoni kena vaututuni, o reireghi toetokera. Gi a God ke hegho na sonihathavu bali hathera arahai kena papara, o eia duai totogo.

⁹ Kori vido koti dothovira na komi tinoni, oti dothovira tutuni. Oti thevuioka tadia na komi fata ke dika, moti tatango ngasi tagna na komi fata ke jino. ¹⁰ Oti veidothovighi vaghagna koti tamatahi, moti veighaghana boheghi. ¹¹ Oti saghoi toali kari oti agutu heta vania a Lod kori hehemiu doudolu. ¹² Oti totogo, eigna ighamu koti adoa a God keda eia na hava ke taluhaghorea itamiu. Oti sokara ngasi kori vido koti papara, moti tarai hahali. ¹³ Kori vido na tinoni nigna a God ke kudo sa fata, oti hathera tadia nimiu na komi fata. Moti kaliti toetokera na komi tinoni kena mai kori melehamiu.

¹⁴ Oti saghoi tarai kaea a God gi keda vadi-adikalara arahai kena vaparaghamu. Keana oti tarai eidia eigna a God keda vatokera. ¹⁵ Oti totogo duadia arahai kena totogo, moti dikahehe duadia arahai kena dikahehe. ¹⁶ Oti sakai mono haidu toetoke. Saghoi toatogha ighamu koti nagho vano tadia arahai tavogha. Kari oti sasaa na mono haidu duadia na komi tinoni kena boi nagho. Moti saghoi toatogha ighamu koti thaothadogha vano tadia arahai tavogha.

¹⁷ Gi sa tinoni ke eia na fata ke dika itamiu, oti saghoi tughu tabirua. Keana oti eia vamua na hava ke jino kori matadia na komi tinoni. ¹⁸ Oti hatia na hetamiu eigna kotida mono haidu toetoke duadia na komi tinoni gougovu.

¹⁹ Ara kulagu kiloau, gi ahai keda eia sa fata ke dika itamiu, oti saghoi tughu tabirura. Kari oti lubatia a God eigna keda vaparara. Eigna tadia na komi Rioriso ke Tabu a God ke velea,
 “Inau hiri kuda vaparara arahai kena eia na komi fata ke dika.
 Inau kuda tughu tabirua na hava kena eia itamiu.”

²⁰ Oti leghua na rioriso iaani ke mono tadia na komi Rioriso ke Tabu,
 “Gi nimua na thevuioka keda rofo, o hea ghagna na vanga.

Gi imanea keda haga kou ghagna, o vakoua.

Gi ighoe koda eia vaghagna iangeni itagna, imanea keda maomamogna puala.”

²¹ Gi ighamu kotida eia na dika vanira arahai kena eia vanighamu na dika, ighamu koti lubatia na dika gi e heta pungusighamu. Kari oti eia na hava ke toke vanira eigna kotida heta pungusia na dika.

13

Leghua na komi Vetulagna na Gaumane

¹ Ighita gougovu katida leghua na haghoredia mara puhi kori gaumane. Eigna teo ahai ke mono nigna na mana bali reireghia na komi tinoni gi a God ke boi lubatia. Mara puhi kena mono kori gaumane, a God ke vahira gougovu eigna kedana vunaghi pungusira na komi tinoni.

² Na vunegna iangeni, arahai kena boi leghura mara puhi kori gaumane, imarea kena boi leghua mua a God ke vahira, mi marea kedana hati maia itadia ghehedia na papara. ³ Arahai

kena eia na hava ke jino, e teo sa vunegna imarea kedana mataghunira mara puhi kori gaumane. Aarahai vamua kena eia na hava ke dika kedana mataghunira. Gi kotida boi magnahaghinia na mataghuniragna mara puhi kori gaumane, oti saghoi huhughura. Oti eia na komi fata ke jino eigna kedana veletokeghamu. ⁴ Mara puhi kori gaumane, imarea nigna na komi tinoni agutu a God bali hatheghamu. Gi kotida eia na komi fata ke hahi, e toke gi kotida mataghunira eigna imarea ke mono nidia na mana bali fateghamu me vaparaghamu. Imarea na komi tinoni agutu nigna God bali fatera me vaparara arahai kena eia na komi fata ke dika. ⁵ Iangeni na vunegna ighamu kotida leghura mara puhi kena agutu kori gaumane. Kari oti boi leghura eigna koti mataghunia na papara vamua. Teo. Oti leghura eigna ighamu koti adoa iangeni na fata ke jino kotida eia.

⁶ Iangeni na vunegna gi oti volia nimiu na takis tadia mara na gaumane. Na gaumane keda volira na komi tinoni kena agutu vania. Eigna imarea kena eia na agutu ke hera a God, mi marea kena agutu heta bali reireghia na komi tinoni. ⁷ Ma na hava kena kaeghamu mara puhi kori gaumane, oti hera vamua. Na hava imarea kena veleghamu kotida sosoni rongo eigna, oti sosoni vamua. Oti volia nimiu na takis itadia, moti ghaghana bohera.

Dothovira Arahai Tavogha

⁸ Oti vathehera nimiu na komi kaoni. Sikei vamua na kaoni ke jino bali boi vathehea, na kaoni bali dothovira na komi tinoni gougovu.

Ahai ke dothovira na komi tinoni gougovu, imanea ke pukuni leghua na hava na komi vetula nigna God kena veleghita katida eia. ⁹ Eigna na komi vetula kena veleghita katida saghoi ghoho, saghoi vatheheha sa tinoni, saghoi bilau, saghoi mamagna, me kekeha fata mua. Keana na komi vetula iraani ke mono koragna na vetula ke velea ighamu kotida dothovira na komi tinoni vaghagna koti dothovighamu ghehemiu. ¹⁰ Ahai ke dothovira na komi tinoni tavogha, imanea teo keda eia sa fata ke dika itadia. Na vunegna iangeni, ahai ke dothovira na komi tinoni tavogha, imanea ke pukuni leghua na hava ke velea na komi vetula katida eia.

¹¹ Oti eia na hava ku eu veleghamu eigna ighamu koti adoa ghohi boi hau a Kraiss keda tabiru mai bali vahavighita. Kori vido kati kidi vaututuni, na maghavu bali mai imanea ke hau sina vido. Kari ikeagaieni e gharani sina vido. Na vunegna iangeni, oti saghoi toali na leghuagna na puhi ke jino. ¹² Na bongi ke haga govu ghohi ma na dani ke gharani mai. Mati taveti sania na komi fata ke dika kena eia na komi tinoni kena mono kori puni, mati eia na komi fata ke jino eigna katida sokara peoa na komi fata ke dika. ¹³ Mati mono kori puhi ke jino vaghagna na tinoni ke mono kori raraha. Ati saghoi eia na komi vangahaidu bali eia na komi puhi ke dika ba kou memee. Ati saghoi nere duagna ahai ke boi a tauda, ba eia na komi puhi ke dika. Ati saghoi rihu haohaghore ba tahotha. ¹⁴ Keana oti pukuni leghua na puhigna nida a Lod Jisas Kraiss, eigna na komi tinoni kedana reghia na puhigna

imanaea ke mono itamiu. Moti saghoi toatogha na leghuagna na komi vanohehegna na tonomiu.

14

Saghoi Velehouhorua a Kulamu Kiloau

¹ Oti sasaa na mono haidu duadia na komi tinoni kiloau ke lae nidia na vaututuni, moti saghoi rihu haohaghore duadia eidia na komi fata kena toatogha ke hahi ba jino. ² Arahai ke heta nidia na vaututuni, imarea kena toatogha na komi vanga gougovu ke toke bali vanga. Keana arahai ke lae nidia na vaututuni, imarea kena toatogha e boi jino kedana ghania na vinahidia na komi fata kaukagu kena havughaghi tadia na komi ngunguju. ³ Arahai kena ado ghania na komi thagi vanga, imarea kedana saghoi velehouhorura arahai kena boi ghania na vinahi. Ma arahai kena boi ghania na vinahi kedana saghoi velehouhorura arahai kena ghania na komi thagi vanga gougovu. Eigna a God ke hati haugera ghohi tadia nigna na komi tinoni. ⁴ Ahai ighoe na gi o velehouhorua nigna na mane agutu sina tinoni tavogha na? Imanea ke agutu vania a God ma a God vamua ke adoa na fata ke eia ke toke ba dika. Mi manea keda eia na hava ke jino eigna a God keda hathea.

⁵ Kekeha tinoni kena toatogha sina dani ke nagho vano tadia na komi dani. Kari kekeha tinoni kena toatogha na komi dani gougovu ke nanaba vamua. E toke gi na komi tinoni gougovu kedana toatogha eigna na fata iangeni, mena sokara ngasi tagna na hava kena toatogha.

⁶ Arahai kena toatogha sina dani ke nagho vano

tadia na komi dani, imarea kena eia iangeni bali ghaghana bohea a Lod. Ma arahai kena ado ghania na komi thagi vanga gougovu, imarea kena eia iangeni bali ghaghana bohea a Lod, eigna imarea kena veletokea God gi ena vanga. Ma arahai kena boi ghania na vinahidia na komi fata kaukagu, imarea huju ena magnahaghinia mua na ghaghana boheagna a Lod mena veletokea a God gi ena vanga. ⁷ Kori havida ma na theheda kori maramagna, ighita ati boi vunaghi pungusighita gheheda. ⁸ Kori vido kati havi, ighita kati havi bali vatotogoa a Lod. Kori vido katida thehe, ighita katida vano mono duagna a Lod. Toke katida havi ba thehe, ighita na nigna a Lod. ⁹ A Kraisa ke thehe me ghoi havi tabiru eigna keda nidia na vunaghi na komi tinoni gougovu, arahai kena havi ma arahai kena thehe.

¹⁰ Ehava gi oti fatera ara kulamiu kiloau na? Ehava gi oti velehouhorura? Ighamu koti adoa ghohi ighita gougovu katida sokara naghogna God kori vido imanea keda fatera na komi tinoni. ¹¹ Tadia na komi Rioriso ke Tabu a God ke velea, “E pukuni tutuni inau ku havi, me tutuni mua na komi tinoni gougovu kedana torongaghi tuturu itagua, me kedana vele aua inau a God.”

¹² E tutuni, siesikei itada katida vele aua tagna God na komi puhida.

¹³ Na vuneghana iangeni, ati saghoi fatera na komi tinoni tavogha kena vaututuni. Keana ati toatogha eigna katida boi eia sa fata keda batura kori koakoa. ¹⁴ Na vunegna inau nigna na tinoni a Lod Jisas, inau ku adoa e teo sa

vanga ke dika na vangagna. Kari gi sa tinoni kiloau keda toatogha sa vanga e boi toke keda ghania, kari gi e ghania, imanea ke koakoa. ¹⁵ Gi na ghaghanagna a kulamu kiloau keda dika kori vido koda ghania sa vanga kena havughaghia tagna na ngunguju, ighoe ko boi leghua na puhi bali dothovira arahai tavogha gi koda ghania. Saghoi havaghinia a Kraiss ke thehe mua eigna na tinoni iangeni. Na vunegna iangeni o saghoi vadiadikala nigna na vaututuni kori vanga vamua. ¹⁶ Toke ighoe koda toatogha na fata ko eia iangeni e jino, o saghoi eia gi a kulamu kiloau ke ghaghana iangeni na fata ke dika. E boi toke gi sa tinoni keda velela na puhidia na komi tinoni kiloau ke dika. ¹⁷ Kori vido a God ke vunaghi pungusia na havida, na fata ke nagho vano, boi na hava kati ghania ba kouvia. Na hava ke nagho vano, na leghuagna na puhi ke jino, na mono kori soleana duadia na komi tinoni, ma na totogo ke mai tagna na Tarunga ke Tabu. ¹⁸ Gi koda leghua na komi puhi iraani kori agutu ko ei vania Kraiss, a God keda totogo eimu ighoe ma na komi tinoni kedana ghaghana bohegho.

¹⁹ Na vunegna iangeni, ighita katida hatia na hetada na eiagna na hava keda hathera na komi tinoni eigna kedana mono haidu toetoke, ma na eiagna na hava keda vaheta nida na vaututuni. ²⁰ Saghoi vadiadikala na agutu a God ke eia kori havigna na tinoni tavogha eigna ighoe ko magnahaghinia vamua na ghaniagna sa vanga. Teo sa vanga ke dika na ghaniagna. Kari boi toke koda batua kori koakoa na tinoni kiloau eigna na vanga ko ghania. ²¹ O saghoi ghania na vinahidia

na komi fata kaukagu ba kouvia na waen ba eia sa fata keda batua kori koakoa a kulamu kiloau.

²² Nimua na toatogha eidia na komi fata iraan, nimua na thevu ghehemu ighoe duagna God. Ahai ke boi vadiadikala na ghaghanagna ghehegna kori eiagna na hava ke toatogha ke jino, imanea ke totogo. ²³ Keana ahai ke ghaghana ruarua eigna na ghaniagna sa vanga, kari e ghania vamua, imanea ke hahi eigna ke boi pukuni vaututunia na fata ke eia ke jino. Kori vido ighita kati eia sa fata kati boi pukuni vaututunia ke jino, ighita kati eia na koakoa.

15

Mono Leghua na Puhigna a Krai

¹ Ighita ke heta nida na vaututuni, ati toghara ara kulada kiloau ke lae nidia na vaututuni. Mati saghoi eia vamua na hava keda vatotogoghita gheheda, ² keana katida eia na hava keda vatotogora ara kulada kiloau. Kori vido ighita kati eia na hava keda hathera, ighita kati vaheta nidia na vaututuni. ³ A Krai ke eia mua vaghagna iangeni. Imanea ke boi toatogha vamua na eiagna na hava keda vatotogoa ghehegna. Eigna na komi Rioriso ke Tabu kena velea iaani, "God, arahai kena haghore diadikalagho, imarea kena titiono diadikalau inau ghua." ⁴ Na komi fata gougovu kena risoa tadia na komi Rioriso ke Tabu, imarea kena risoa bali velepuhigita. Ma na komi Rioriso ke Tabu kena hatheghita bali sokara ngasi mena vaheta na ghaghanada eigna katida vaututuni a God keda eia na komi fata ke taluhaghorea vanighita.

⁵ God ke hatheghamu eigna kotida sokara ngasi me vaheta na ghaghanamiu. Inau ku tarai kaea imanea gi keda hatheghamu eigna kotida mono haidu toetoke, leghuagna na puhigna a Jisas Krai. ⁶ Gi kotida eia iaani, ighamu kotida mono haidu kori sina ghaghana bali veletokea a God, a Tamagna nida Lod Jisas Krai.

⁷ Oti totogo na mono haidu ke toke variho-taghimiu, vaghagna a Krai ke totogo na mono haidu ke toke duamiu. Gi ighamu kotida eia vaghagna iangeni, na komi tinoni kedana veletokea a God. ⁸ Oti saghoi havaghinia a Krai ke mai vaghagna nida na mane agutu na komi tinoni Jiu. Imanea ke mai bali tateli aua a God ke boi havaghinia nigna na taluhaghore ke eia tadia ara hutudia. ⁹ Krai ke mai mua gi arahai kena boi Jiu kedana veletokea God eigna imanea ke rarovira. Vaghagna vamua iaani ke mono tadia na komi Rioriso ke Tabu,
 “Inau kuda veletokegho kori vido ku mono tadia arahai kena boi Jiu,
 mu kuda veletokea na ahamu kori sale.”

¹⁰ Na komi Rioriso ke Tabu kena velea mua iaani,
 “Oti totogo ighamu koti boi Jiu,
 Oti totogo duadia na komi tinoni nigna God, na komi tinoni Jiu.”

¹¹ Tagna sina vido mua kena velea iaani,
 “Ighamu arahai koti boi Jiu, oti kilothaba a Lod God.
 Ighamu na komi tinoni gougovu kori maram-agna, oti kilothaba imanea.”

¹² Ma a profet Aisaia ke velea iaani,

“Sina tinoni kori vikegna a Jesi keda mai, imanea keda vunaghi pungusira na komi tinoni kena boi Jiu.

Imarea kedana vaututunia imanea keda hathera.”

¹³ God ke hatheghita eigna katida vaututunia imanea keda eia na komi fata ke taluhaghorea. Inau ku tarai kaea a God eigna keda vatotogoghamu me keda heghamu na soleana kori vido koti vaututunia. Gi keda vaghagna iangeni, na mana nigna na Tarunga ke Tabu keda vaheta nimiu na vaututuni bali hatiagna na hava a God ke taluhaghorea itamiu.

Nigna na Agutu a Pol

¹⁴ Ara kulagu kiloau, inau ku adoa ighamu ke toke na puhimiu. Ighamu koti thaothadoghagna ghohi na velepuhi ke tutuni moti tangomana kotida veivelepuhighi. ¹⁵ Keana kori na letasi iaani inau ku haghore heta vanighamu eigna kekeha fata ku magnahaghinia ighamu kotida ghaghana tabirua. Inau ku tangomana na eiagna iangeni eigna a God ke dothoviu, ¹⁶ me vahiu eigna kuda nigna na mane agutu a Jisas Krais bali hatheghamu ighamu koti boi Jiu. Inau ku agutu vania a God kori titionoagna na Rorongo ke Toke itamiu eigna kotida vaghagna na havughaghi a God ke totogo na hatiagna eigna na Tarunga ke Tabu ke vatabughamu.

¹⁷ Na vunegna inau nigna na tinoni a Jisas Krais, inau ku totogo hutu puala eigna nigua na agutu ku ei vania God. ¹⁸ Sina fata vamua kuda titiono tautalunagho eigna, na agutu a Krais ke

hatheu kori vido ku hatira mai tagna a God arahai kena boi Jiu. Imarea kena vaututunia a God eigna kena rongovia nigua na titiono mena reghia na komi fata ku eia, ¹⁹ vaghagna na komi reghithehe ku eia kori mana nigua na Tarunga ke Tabu. Inau ku titionoa na Rorongo ke Toke eigna a Kraais tadia na komi meleha, turughu i Jerusalem me vano laba kori provins i Ilirikum. ²⁰ Turughu i hau me mai, inau ku magnahaghinia kuda titiono aua na Rorongo ke Toke tadia na komi meleha kena boi rongovia mua na rorongogna a Kraais. Eigna inau vaghagna sina mane ke bosu magnahaghina na agutuagna na vathe ke turughua sina mane tavogha. ²¹ Kari inau ku leghua na hava kena titionoa eigna Kraais tadia na komi Rioriso ke Tabu, "Arahai kena boi titionoa mua itadia, imarea kedana ghithatha imanea. Ma arahai kena boi rongovia mua na rorongogna imanea, imarea kedana thaothadoghagna."

A Pol ke Magnahaghinia keda Vano i Rom

²² Na vunegna inau ku rugusi nigua puala na titionoagna na Rorongo ke Toke tadia na komi meleha eeni, inau ku boi atu reghighamu mua. ²³ Keana ikeagaieni inau ku vagovua ghohi nigua na agutu eeni. Na vunegna sethe ghohi na vinogha inau ku magnahaghinia kuda atu reghighamu, ²⁴ inau ku toatogha kori vido kuda vano i Spen, inau kuda kidi atu itamiu i Rom. Leghugna kuda mono totogo duamiu sina vido iso, inau ku magnahaghinia ighamu kotida

hatheu kori nigua na taetaveti vano i Spen. ²⁵ Kari gi u atu itamiu, inau kuda ghoi tabiru vano i Jerusalem bali hathera na komi tinoni kena vaututuni ingengeni. ²⁶ Inau kuda hatia vano itadia na rongo sosoni kena eia na komi tinoni kiloau tagna e rua na provins i Masedonia mi Akaia. Na rongo iangeni bali hathera na komi tinoni kuma tadia na komi tinoni kiloau i Jerusalem. ²⁷ Imarea kena totogo na eiagna na sosoni iangeni me nabadia kedana eia eigna vaghagna imarea kena kaoni tadia. Eigna na komi tinoni Jiu kena vatutuni kena hathera na komi tinoni kena boi Jiu tadia na komi fata ke toke ke mono kori Rorongo ke Toke. Me nabadia kedana hathera tabiru kori nidia na rongo. ²⁸ Leghugna kuda hera na komi tinoni kuma na rongo, inau kuda atu reghighamu i Rom gi u vano i Spen. ²⁹ Inau ku pukuni adoa, kori vido kuda atu reghighamu, a Krai keda hatheu eigna kuda vatokeghamu.

³⁰ Ara kulagu kiloau, na vunegna ighita na komi tinoni nigua Jisas Krai, na nida a Lod, ma na vunegna na Tarunga ke Tabu ke hatheghita eigna katida veidothovighi, inau ku kaeghamu eigna kotida tarai heta tagna a God eigu inau. Iangeni keda hatheu kori nigua na agutu. ³¹ Oti tarai kaea a God gi imanea keda sokara pungusiu tadia na komi tinoni kena boi sasaa na leghuagna God kori provins i Jiudea. Moti tarai mua gi na komi tinoni nigua a God i Jerusalem kedana totogo na hatiagna na rongo kuda hati vano itadia. ³² Gi a God keda hiia na hava kati kaea me lubatiu eigna kuda atu itamiu, inau kuda

totogo nigua puala na atu reghighamugna mi ighita katida veivahetaghi na ghaghanada. ³³ A God ke heghita na soleana. Mu tarai kaea imanea gi keda mono duamiu gougovu. Amen.

16

Nigna na Haghore Dotho a Pol

¹ A kulada kiloau a Fibi na vaivine ke toke puala. Nigna na agutu iia na bali hathera na komi tinoni kiloau kori meleha i Kenkrea. Boi hau gi iia keda atu reghighamu. ² Kori vido iia keda mai, oti kalitia kori puhi ke nabagna na kalitiagna na tinoni nigna a God ke vaututunia a Lod. Oti hathea tagna sa fata keda magnahaghinia itamiu, eigna iia ke hathera sethe na tinoni, me hatheu mua inau.

³ Hera nigua na haghore dotho tadia Prisila ma Akuila, iroira koro hatheu kori nigua na agutu vania Jisas Krais. ⁴ Sina maghavu iroira koro haga thehe eigna na haehathe koro eia vaniu. Bosi inau vamua ku veletokera, keana na komi tinoni kiloau kena boi Jiu huju, ena veletokera mua.

⁵ Oti hera mua nigua na haghore dotho tadia na komi tinoni kiloau kena sakai tarai kori vathedia roira.

Hea nigua na haghore dotho tagna a pukuni kulagu, a Epainetus. Imanea na tinoni ke kidi vaututuni kori provins i Esia.

⁶ Nigua na haghore dotho tagna Meri. Iia ke agutu heta bali hatheghamu.

⁷ Nigua na haghore dotho tagna Andronikus ma Jiunias, rua na tinoni Jiu vaghagu inau, kiti

sakai mono kori vathe tatari i hau. Iromara koro kidi vaututunia a Krai gi inau, mi ghami mara na vetula kiti ghaghana bohera puala.

⁸ Nigua na haghore dotho tagna a Ampliatus, pukuni kulagu ke vaututunia mua a Lod.

⁹ Nigua na haghore dotho tagna Ubanus mua, imanea ke agutu mua duada vania a Krai. Na haghore dotho mua tagna Stakis, a pukuni kulagu.

¹⁰ Nigua na haghore dotho tagna Apeles, imanea ke talu vaututunia a Krai kori vido na fata ke vahotha ke pada imanea. Ma na haghore dotho tadia na komi tinoni kena vaututuni kena mono kori vathegna a Aristobulus.

¹¹ Nigua na haghore dotho tagna a Herodion, imanea na mane Jiu vaghagu inau. Na haghore dotho mua tadia na komi tinoni nigna a Lod kena mono kori vathegna a Nasisus.

¹² Nigua na haghore dotho tadia a Traifina ma Traifsoa, e rua na vaivine koro agutu vania a Lod. Ma na haghore dotho tagna a kulagu a Pesis, iia ke agutu heta vania a Lod.

¹³ Nigua na haghore dotho tagna Rufus, na mane kiloau ke pukuni toke. Na haghore dotho mua tagna a idogna a Rufus. Iia ke reireghi tokeu vaghagna inau a pukuni dathegna.

¹⁴ Nigua na haghore dotho tagna Asinkritus, Flegon, Hemes, Patrobas, Hemas, ma na komi tinoni kiloau kena sakai tarai duadia.

¹⁵ Nigua na haghore dotho mua tagna Filologus, Jiulia, Olimpas, Nereus ma na vaivinegna ma na komi tinoni kiloau kena sakai tarai duadia.

16 Kori vido ighamu koti hathatano haidu, oti veikubaeghi* bali tateli aua nimiu na dotho. Na komi tinoni kiloau kena mono tadia na komi meleha kena gharaniu, imarea kena vetula atua nidia na haghore dotho itamiu ghamu.

Na Vagovui Haghore

17 Ara kulagu kiloau, inau ku haghore heta vanighamu. Oti reireghi toke ghamu tadia arahai kena vathevuruaghamu mena vajefera na komi tinoni tagna God kori nidia na komi velepuhi ke tavogha tadia na komi velepuhi koti rongovia ghohi. Saghoi mono haidu duadia na komi tinoni vaghagna iangeni. 18 Imarea kena boi agutu vania Kraais, na nida a Lod. Keana imarea kena magnahaghinia vamua na leghuagna nidia na vanohehe. Imarea kena titiono muamugna mena pilaunira na komi tinoni kena boi thaothadoghagna na puhidia ke boi jino. 19 Inau ku totogo nigua puala eigna na komi tinoni gougovu kena adoa ighamu koti pukuni leghua a God. Toke keda ai, inau ku magnahaghinia gi ighamu koti pukuni thaothadoghagna na komi fata ke toke mu magnahaghinia mua ighamu kotida boi eia na hava ke dika. 20 Gi kotida eia iaani, a God, ke heghita na soleana, keda saisami rihu pungusia a Satan.

* **16:16** Kori haghore Grik “oti veikisighi.” Na puhi kena eia mara i hau bali tateli aua nidia na dotho, imarea kena kisia na bakodia ara kuladia kiloua. Ikeagaieni, tadia sethe na meleha, na puhi kubae ke tughua na puhi kisi iangeni. Keana, tadia kekeha meleha, imarea kena talu leghua na puhi kisi.

Inau ku tarai kaea a Lod Jisas eigna keda vatokeghamu.

²¹ A Timoti ke agutu duagu inau, imanea ke velea atua nigna na haghore dotho itamiu. Lusius, Dason ma Sosipate, tolumara na tinoni Jiu vaghagu inau, kotolu velea atua mua nidia na haghore dotho.

²² Inau a Tetius, a kulamiu kori voututuni, ku risoa nigna na letasi a Pol iaani. Inau ku vetula atua mua nigua na haghore dotho itamiu.

²³⁻²⁴ A Gaius ke velea atua mua nigna na haghore dotho itamiu. Imanea sina mane ke kalitiiu kori vathegna me ado lubatira mua na komi tinoni kiloau eigna kedana tarai kori vathegna. Erastas, imanea ke reireghia na rongogna na meleha iaani ma kulada a Kuatus, iromara koro velea atua mua rodia na haghore dotho itamiu.†

Nigna na Tarai a Pol

²⁵ Ati veletokea a God, eigna imanea ke tangomanana na vahetagna nimiu na voututuni tagna na Rorongo ke Toke ku titionoa itamiu, na rorongo eigna Jisas Kraiss. Na rorongo iangeni, a God ke boi tateli aua i hau. ²⁶ Kari ikeagaieni, imanea ke tateli aua itada tadia na komi Rioriso ke Tabu kena risoa mara na profet. Ma God, ke mono turughu i hau me jufu mai ikeagaieni, ke veleghita eigna katida titionoa na rorongogna a Kraiss tadia na komi tinoni gougovu eigna kedana voututunia mena leghua. ²⁷ Na vunegna na

† **16:23-24** Tadia kekeha rioriso haulaghi kori haghore Grik, ²⁴ na thagi ke mono, “Inau ku tarai kaea nida a Lod Jisas Kraiss gi keda vatokeghamu gougovu.”

hava ke eia a Jisas Krai, ighita kati kilothaba a
God thovohaliu, imanea vamua ke thaothadogha.
Amen.

Na Rorongō Ke Toke Eigna a Jisas Kraiś
The New Testament in the Bughotu language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Bughotu

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bughotu

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

ff048ce1-500f-52e4-9ba7-18fcd6abd5f1